

ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ

НА ТЕРИТОРИЯТА НА ДГС ГАБРОВО

РАЗРАБОТИЛ:

Габрово
2009 год.

Настоящото проучване е извършено в периода юни - октомври 2009 година, във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на Държавно горско стопанство (ДГС) Габрово и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори по схемата на FSC. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност, изготвено от WWF - DCP.

В Националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Националното ръководството. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горския фонд, управлявани от ДГС - Габрово. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизащ извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

ДГС - Габрово управлява територия от 29 583,9 ха, която обхваща водосбора на река Янтра и няколко нейни притока северно от вододелното било на Шипченския дял на Централна Стара планина.

Разнообразието на релефа, почвените характеристики и климата обуславят значително биологично разнообразие. Горските екосистеми в района са много ценни в икономически, екологичен и социален аспект, тъй като поддържат богат растителен и животински свят и имат важни водорегулиращи, противоерозионни, рекреационни и естетически функции.

Основната част от горите на територията на ДГС - Габрово са включени в различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В

такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

По време на процеса на идентификация на ГВКС за територията на ДГС - Габрово, екипът работи в тясно сътрудничество с ръководството на горскостопанската единица. Ръководния състав е преминал теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

Препоръчително е при промени в новия лесоустройствен проект на ДГС Габрово да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района. При провеждане на горско-стопански мероприятия на площи с висока концентрация на консервационно значими видове на територията на ПП „Българка” е желателно дейностите да се съгласуват с Дирекцията на парка.

ВКС 1. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, В КОИТО СА СЪСРЕДОТОЧЕНИ ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧИМИ СТОЙНОСТИ ЗА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО (НАПР. ЕНДЕМИЗЪМ, ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ, РЕФУГИИ)

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ДГС – Габрово, свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии, както следва:

1. Земи и гори от горския фонд (ЗГГФ) в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

2. ЗГГФ в природни паркове попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие определени с планове за управление или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);

3. ЗГГФ в природни паркове които нямат устройствени документи;

4. ЗГГФ попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

На територията на ДГС - Габрово има обявени пет защитени територии (ЗТ), които отговарят на т.1 от ВКС 1.1. По смисъла на Закона за защитените територии, категориите ЗТ са както следва: една е обявена за природна забележителност (ПЗ), четири са обявена за защитени местности (ЗМ) и части от територията на стопанството са включени в границите на природен парк (ПП) „Българка”. Подробни данни за защитените територии в ДГС - Габрово са посочени в Таблица 1.

Таблица 1. Данни за защитените територии, попадащи в границите на ДГС - Габрово

Защитена територия	Площ /ха/	Отдел/подотдел	Землище	Заповед за обявяване	Заповед за прекатегоризация	Цел на обявяване
ПЗ „Езеро Биляковец”	15,4 ха. От които 14,1 ха – залесена и 1,3 ха - незалесена	273 „в”, „2” и „3”	с. Здравковец Общи на Габрово	Обявена със Заповед № 233 от 04.04.1980 г. на КОПС В границите на защитената територия се забранява: 1. Всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на характерните за територията ландшафти. 2. Късане и изкореняване на растенията. 3. Влизане, преминаване или паркиране на МПС. 4. Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния и режим. 5. Извеждане на сечи освен		Опазване на естествено карстово езеро и характерни за района ландшафти.

				санитарни. 6. Всякакво строителство.		
ЗМ “Соколски манастир”	75,5 ха. от които залесени 73,4 ха.	73 б; 74 а, б, ж, и, к, л, м, н, о, з1, м1, н1; 76 д, е, ж, з, к, л, м, н, о, п, р, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, и1, к1, л1, м1, н1, с1, 1, 2, 4; 77 ф, х;	с. Чарко во Общи на Габро во	Обявена като ИМ със Заповед № 357 от 09.02.1973 г. на КОПС В границите на защитената територия се забранява: 1. Всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на дърветата. 2. Късане и изкореняване на растенията. 3. Влизане, преминаване или паркиране на МПС. 4. Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния и режим. 5. Извеждане на сечи освен санитарни. 6. Всякакво строителство.	Прекатегоризирана като ЗМ със Заповед № РД – 1322 от 27.12. 2002 г. на МОСВ	Опазване на широколистни -те гори и редките и ендемични растителни видове в района на манастира

ЗМ “Боженци”	250,8 от които залесени 246,6 ха, незалесени 4,2 ха.	190 а, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, р, щ, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1; 191 а, б, г, д, е, ж, з, и, л, м, о, т, у, ф, ц, ш, щ, ю, т1, у1, 1; 192 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ч, ш, щ, ю, я, а1, в1, г1, д1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, т1, у1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, г2, з2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13;	с. Божен ци Общи на Габро во	Обявено със Заповед № 4526 от 17.11.1975 г. на МГОПС В границите на защитената територия се забранява: 1. Всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на дърветата. 2. Късане и изкореняване на растенията. 3. Влизане, преминаване или паркиране на МПС. 4. Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния и режим. 5. Извеждане на сечи освен санитарни. 6. Всякакво строителство.	Опазване на характерната за района смесена широколистна гора.
-----------------	---	---	--	--	--

ЗМ „Люляците”	58,3 ха. от които 56,7 ха залесена	269 а, б, в, з, и, к, л, м, о, п, р, с, 2, 4, 5; 270 а;	с. Тръне то с. Дебел и дял, с. Гачев- ци	Обявена като ИМ със Заповед № 852 от 10.08.1983 г. на КОПС при МС	Прекатегоризирана в ЗМ със Заповед № 1321 от 27.12.2002 г. МОСВ	За опазване на характерните букови гори в района на курорта „Люляците”
ЗМ „Бостан- четата”	0,3	189 „е”	с. Божен- ци	Обявена като ПЗ „Бостанчетата” със Заповед № 1141/15.12.1981 г. на КОПС	Прекатегоризирана като ЗМ със Заповед № РД – 1305 от 27.12. 2002 г. на МОСВ	Опазване на вековна букова гора
ПП „Българка”	12966, 44 ха.	1 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 2, 3, 4, 5; 2 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 3 а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4; 4 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 5 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, 1, 2, 3; 6 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш,	Април о-во, Етъра, Чарко во, Топле ш, Смир нен- ски	Заповед № РД – 775 от 09. 08. 2002 г. на МОСВ		За запазване на буковите екосистеми във вододайните зони на градовете Габрово и

		щ, ю, я, 1, 2, 3, 4; 7 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 8 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4 9 а, б, в, г, д, е, 1, 2; 10 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 11 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 12 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; 13 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 14 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 15 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 16 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 17 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 18 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1 ж1 , з1, и1, 1, 2;			Трявна и опазване на редки и ендемични растителни и животински видове.
--	--	--	--	--	--

		19 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1 ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, 1, 2, 3, 4, 5; 20 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; 21 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4; 22 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 23 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 24 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; 25 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 26 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4; 27 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4, 5; 28 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 29 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1,			
--	--	--	--	--	--

		е1 ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, 1, 2, 3, 4; 30 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 31 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; 32 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, 1, 2, 3, 4, 5; 33 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 34 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 35 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 36 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 37 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 38 1; 40 а; 41 а, б, в, г, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 42 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, м,			
--	--	---	--	--	--

		1, 2; 45 1; 46 9; 47 1; 48 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, р1, т1, у1, ф1, х1, ц1, 1, 2, 3, 4, 5; 52 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 53 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 55 а, б, в, г, д, 1; 56 а, б, в, е, ж, з, и, к, л, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, 1, 2; 57 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю; 58 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 59 а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5; 60 а, б, г, д, е, ж, 1, 2; 61 а, б, в, г, д, 1; 62 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 63 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1; 64 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5;			
--	--	--	--	--	--

		65 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 66 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 67 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5; 68 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, д1 е1, л1, т1, у1, 1, 2, 3, 4, 5; 69 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, с1, у1, ф1, х1, ц1, щ1, ю1, я1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14; 70 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5; 71 е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, б2, в2, г2, д2, е2, 1, 2, 3, 4, 5, 7; 72 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, щ, ю, 1, 2, 3, 4, 5, 6;			
--	--	--	--	--	--

		73 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 74 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 75 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5; 76 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 77 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, 1, 2, 3; 78 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 79 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2; 80 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 81 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3; 82 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1,			
--	--	---	--	--	--

		2; 83 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п; 84 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4; 85 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3; 86 е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3; 87 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 88 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; 89 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; 90 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 91 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2; 92 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4; 93 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 94 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1				
--	--	---	--	--	--	--

		е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 95 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 96 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4; 97 а, б, в, г, д, е, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, 1, 2; 98 а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, у1, ф1, х1, ш2, ю2, я2, а3, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10; 99 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, 1, 2, 3; 100 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 101 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1; 102 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; 103 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3; 104 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5; 105 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2; 106 а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4; 107 а, б, в, г, д, е, ж, 1; 108 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2;			
--	--	---	--	--	--

		109 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 110 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 111 а, б, в, г, 1, 2, 3; 112 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 113 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 114 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 115 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1; 116 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 117 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5; 118 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2; 119 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1			
--	--	---	--	--	--

		е1, ж1, з1, 1, 2, 3, 4; 120 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, 1, 2, 3; 121 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3, 4, 5; 122 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 123 а, а1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, в2, г2, н2, о2, п2, р2, т2, у2, ф2, х2, ц2, ч2, 1, 9, 10, 11, 12; 124 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, к1; 133 в, г, р2, т2, у2; 276 л; 282 г, д, е, ж, з, и, с, у, ф, ч, ш, я, а1, б1, в1, г1; 283 з, и, к, л, о, п, р, т, у, ф, х, ц, ч, ю, я, а1, в1, ж1, 2, 3, 4; 284 а, б, г, е, ж, з, м, н, о, п, р, т, у, ф, х, ц, ч, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, 1, 2, 5, 6; 285 а, б, в, г, е, ж, з, к, л, м, н,			
--	--	---	--	--	--

		п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, и1, к1, л1, м1, 1, 2; 286 а, б, в, д, е, ж, з, и, к, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, в1, 1, 2; 287 ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, с1, т1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14; 292 б 310 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, о2, п2, р2, с2, т2, у2, ф2, х2, ц2, ч2, ш2, щ2, ю2, я2, а3, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16; 311 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, ж1, з1, и1, к1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 312 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1; 313 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, г1, д1 е1, ж1,				
--	--	---	--	--	--	--

		з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, 1; 314 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, ж1; 315 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 316 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1; 317 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3; 318 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1 е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, в2, 1, 2, 3; 319 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1; 320 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, 1, 2; 321 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4; 322 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4;			
--	--	---	--	--	--

На територията на ДГС Габрово има обявени със заповед на МОСВ от различни години 20 бр. вековни дървета една част от които са в частни имоти, в ССФ или в регулация на населено място.

Списък на вековни дървета на територията на ДГС Габрово

Вековни дървета	Заповед за обявяване	Землище/Местност	Години	Височина (м)	Обиколка (м)
Дъб (зимен)	Заповед № 657 от 13.09.1979 г.	с. Яворец	400	17,5	3,7
Дъб (зимен)	Заповед № 657 от 13.09.1979 г.	с. Каломен	500	19	4,6
Цер	Заповед № 235 от 04.04.1980 г.	с. Борики м. Черната дупка	180	23	3,4
Дъб (летен)	Заповед № 235 от 04.04.1980 г.	гр. Габрово	350	17	3,6
Цер	Заповед № 384 от 17.06.1980 г.	Двор на Радко Христов, ул. Перушица № 4 гр. Габрово	130	19,5	2,7
Бук	Заповед № 384 от 17.06.1980 г.	м. Гиргинов чукар кв. Бичкия гр. Габрово		15	6,9
Орех „Великан орех”	Заповед № 384 от 17.06.1980 г.	двора на Костадин Дяволов кв. № 15 – дворище № 77, с. Жълтеш	100	23	3,9
Дъб (зимен)	Заповед № 384 от 17.06.1980 г.	двора на Симеон Смилев, парцел I – 88, кв. 11, с. Новаковци	300	23	3,9
Благун – 3 бр.	Заповед № 279 от 10.04.1981 г.	с. Торбалъжи	300	18/19/15,5	3,15/4/3,6
Скоруша	Заповед № 1027 от 01.12.1982 г.	с. Русиновци	350	17,5	3,8
Дъб (зимен)	Заповед № 851 от 10.08.1983 г.	с. Славейково, кв. 53	300	14	3,15
Бук	Заповед № 1042 от 30.11.1984 г.	кв. Илиевци, гр. Габрово	180	18	3,26
Цер	Заповед №	с. Янковци	160	20	3

	1042 от 30.11.1984 г.				
Цер	Заповед № 1042 от 30.11.1984 г.	кв. Бичкиня, гр. Габрово	120	22,5	3,25
Скоруша	Заповед № 197 от 11.03.1987 г.	с. Рачевци, м. Колибарска орница	400	15	3,8
Цер	Заповед № 197 от 11.03.1987 г.	с. Тодоровци, м. Зареда	200	17,5	2,8
Цер	Заповед № 197 от 11.03.1987 г.	с. Боженци, м. Махнивела	200	32	2,8
Бук	Заповед № 197 от 11.03.1987 г.	с. Боженци, м. Лазерната	200	32	2,45
Брекиня	Заповед № 592 от 07.08.1991 г.	с. Тодоровци, м. Дългите орници	110	22,5	2,2
Цер	Заповед № 592 от 07.08.1991 г.	с. Тодоровци, м. Извора	140	18,5	2,45

Съгласно последните действия по изграждането на Национална екологична мрежа на територията на страната, към ВКС1.1. т.4 идентифицирани защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие са:

33 „Българка” –BG0000399

33 „Централен Балкан – буфер” – BG0001493

33 „река Янтра” – BG0000610

33 „Витата стена”- BG0000190

33 „Скалско” – BG0000263

Важно е също да се отбележи наличието на защитена зона „Централен Балкан” – BG0000494, намираща се в близост до територията на стопанството, но не попадаща в неговите граници. Тя е приета с Решение № 122 от 02 март 2007 г. на Министерски съвет за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и е определена като потенциална защитена зона.

В Приложение към настоящият документ са посочени списъците на подотделите от стопанството, които влизат в границата на проектозоните.

Поетите ангажименти на Р България по изпълнението на Директива 409/79 и Директива 92/43 и съгласно прякото действие на двете директиви, посочените по-горе защитени зони подлежат на превантивни мерки на опазване и защита. Предвидените лесовъдски дейности на териториите на защитените зони трябва стриктно да следват изискванията на Закона за биологичното разнообразие за превенция и поддържане на благоприятно природозащитно състояние на видове и местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. За защитените територии в границите на ДГС - Габрово няма изготвени и приети планове за управление (с изключение на НП „Централен Балкан”, но той не е обект на прилагане от страна на ДГС - Габрово). До тяхното изготвяне, стопанисването да се извършва съгласно Закона за защитените територии, заповедта за обявяване и заповедите за прекатегоризация, като са в сила следните допълнителни ограничения:

- ✓ Забрана на голите сечи и подмяна на основния дървесен вид.
- ✓ Санитарни сечи и изваждане на мъртва дървесина и стари дървета, се водят само в случаите когато има големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети.

2. Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси.
3. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.
4. Да се изготви и внесе мотивирано предложение за обявяване на нови защитени територии, по преценка на ръководството на ДПП „Българка”, ДГС – Габрово и Община Габрово с оглед опазване на ключови елементи на биологичното разнообразие и ландшафта.
5. До окончателното произнасяне на Европейската комисия за защитените зони и респективно изготвянето на Планове им за управление да се прилагат горскостопански практики, които не водят до промяна на естествените местообитания и горски екосистеми.
6. Да се извърши оценка на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДГС - Габрово, включени в границите защитените зони. По линия на превенцията, прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.
7. При защитените територии и защитените зони, в които преобладават горските екосистеми, е препоръчително поне 15-20% от горите да се определят като “гори във фаза на старост”. Прилагането на тази препоръка би повишило стойността на защитената територия и ВКС 1.1.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Поради липсата на изготвени и приети планове за управление на представените защитени територии и защитените зони, стопанисващите гората трябва да влязат във връзка с РИОСВ – Велико Търново, както и с ръководствата на ДПП „Българка” и ДГС - Габрово, които по закон отговарят за управлението на защитените територии и съвместно да следят за неблагоприятни въздействия върху ВКС. Съвместно с ДПП „Българка” и РИОСВ Велико Търново трябва да се определи режима на мониторинг на стандартните процедури и индикаторите, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми, нарушаване

на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

2. Препоръчваме да се използват мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от *Приложение 1* към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка ЗГГФ, включваща местообитания на видовете, включени в *Приложение 1* към ръководството е ГВКС.

В тази консервационна стойност попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение за тези и други видове. Видовете са посочени в *Приложение 1* към Националното ръководство.

Приложението е разработено въз основа на Червения списък на IUCN (1997) с използвани категории “критично застрашен” и “уязвим”, Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България. При теренните проучвания на територията на ДГС - Габрово бяха открити находища на видове, включени в Приложение 1. Дадени са конкретни за всеки вид указания за стопанисване и мониторинг.

**Растителни видове с разпространение на територията на ПП „Българка”,
включени в Приложение 1 към Националното ръководство**

1. Тис (*Taxus baccata* L.)

Дърво, високо до 20 m, но по често се среща като силно разклонен храст. Кората е червеникаво сива, гладка впоследствие плочесто напукана. Листата са игловидни дълги до 3,5 cm отгоре тъмнозелени лъскави, отдолу бледозелени, със заострен връх и слабо подвити надолу ръбове, без смолисти канали. Мъжките генеративни органи съставени само от тичинки са разположени в пазвите на листата. Женските генеративни органи са с 6 люспести листчета и една семепъпка. Семето е много твърдо, овално, кафяво обхванато от месеста чашковидна обвивка (арилус) с ярко червен цвят. Цялото растение е отровно, народът ни го е кръстил – отровачка.

Расте единично или на групи по сенчести и влажни места в планинските гори най-вече на северни изложения.

Цъфти през периода IV-V; а плодовете узряват VIII-XI (XII)

Видът е включен в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категорията – **застрашен**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория EN, както и в приложение III на ЗБР.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **35** „р, ч”; **62** „ж”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на другите две находищата на вида в границите на парка. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДПП „Българка”. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в посочените подотдели. Подготовка на документация за обявяването на териториите за ЗМ или ПЗ.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се провежда ежегодно наблюдение за състоянието на вида, заемащата площ и общо състояние на местообитанията.

2. Обикновена кандилка (*Aquilegia nigricans* Baumg. (*Aquilegia vulgaris* auct.))

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Стъблото 30-100 cm високо. Листата тънки, отгоре зелени, голи, отдолу сивозелени, пухести. Приосновните с дълги дръжки, двойно или тройно перести. Цветовете многобройни, единични или събрани по няколко във върхните части. Околоцветните листчета в два реда по 5, виолетовосини,

рядко бели или розови. Листчетата от вътрешния кръг са със силно извита до кукеста нектарна шпора. Плодовете са характерни мехунки и се разтварят още докато са зелени.

Цъфти през периода V-VII, а плодоноси VII-IX.

Среща из сенчести гористи места, храсталаци и горски поляни, твърде рядко.

Видът е включен в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категорията – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово видът се среща в отдели: **83** „и, к“; **84** „и“

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на парка. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДПП Българка. Планираните сечи в насаждения с концентрация на индивиди на вида се извеждат през периода октомври-март. При провеждане на лесовъдски мероприятия се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на кандилката.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hooker f.)

Многогодишно луковично растение. Стъблото достига 20 cm. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагалище. Околоцветните листчета са шест на брой: три външни бели (от 15 до 25 mm) разперени, лъжичковидни, вътрешните три почти два пъти по-малки, докосващи се едно в друго със зелено петно на върхната и приосновната част.

Цъфти през периода I-IV; а плодоноси през периода V-VI.

Видът е разпространен из храсталаци, гори и скални поляни в буковия и дъбовия пояси. Видът е включен в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория EN, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово видът се среща в отделни: 35 „р“; 40 „р“; 58 „л, р“; 76 „а“; 137; 138.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При извоза на дървесина не се преминава през местата с концентрация на вида. Не се допуска събирането му за букети.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Розов божур (*Paeonia mascula* (L.) Miller)

Многогодишно растение с добре развито коренище. Корените са грудковидно задебелени. Стъблата 30-60 cm високи, надлъжно набраздени, голи, неразклонени, облистени, на върха с един цвят. Листата последователни, със сравнително дълги дръжки – двойно триделни; дяловете широко до тясно яйцевидни, често почти кръгли, тъмнозелени или синкавозелени, отгоре голи, отдолу най-често голи или с редки фини власинки. Чашелистчетата са 5, запазващи се при плода. Венчелистчетата 5-10 на брой, широко яйцевидни, обикновено целокрайни, пурпурни или розовочервени. Тичинките жълти. Плодолистите най – често 5, раздаличени един от друг, в младо състояние гъсто покрити с светложълти власинки, по – късно значително оголени. Близалцето късо, широко. Мехунките извити навън и почти хоризонтално разперени. Семената до 8 mm в диаметър, кръгли, гладки, лъскави, в младо състояние червени, по –късно тъмносини и в напълно зряло състояние черни.

Божурът цъфти през периода IV – V; а плодоноси през V- IX.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово видът се среща в отдел **61 „б”**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находището на вида попадащо в границите на природен парк „Българка”. Препоръчва се в подотдела, които е с малка площ да не се провеждат мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на болести или неприятели).

5. Храсталачна глушина (*Vicia dumetorum* L.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото 80-150 cm високо, катерливо, от основата разклонено, четириръбо, с тесни надлъжни крила, голо. Листата чифтоперести, на върха с дълго разклонено мустаче. Листчетата 3-5 двойки, на влакнести дръжчици, на върха притъпени, късо осилести. Прилистниците в двойките нееднакви помежду си. Цветовете по 2-14, събрани в рехави гроздовидни съцветия,

прикрепени в пазвата на листата. Чашката, звънчеста, гола. Венчето 12-20 мм. дълго. Флагчето удължено обратно яйцевидно, на върха връзано, в цвят подвито нагоре, по дълго или равно на крилцата и ладийката, синьо или виолетово, голо. Крилцата, сини или виолетови, по дълги или равни на ладийката, голи. Ладийката, обратно яйцевидно ромбична, синя или виолетова, на върха по-тъмно оцветена, гола. Бобът продълговат, на върха източено подвит, сплеснат, кафяв, гол с 6-10 семена. Семената лещовидно кълбести, виолетово тъмнокафяви, гладки.

Цъфти през периода V-VII; а плодоноси VI – VIII.

Среща се рядко из горите и храсталаците, в предпланините и планините, често на варовик.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР.

На територията на ДГС Габрово видът се среща в отдели: **73 „п“; 76 „a1“**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При извоза на дървесина не се преминава през местата с концентрация на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Бодливолистен джел (*Ilex aquifolium* L.)

Вечнозелен храст или ниско дърво до 10 m височина. Младите клонки сивозелени, голи или разсеяно влакнести, старите с напукана, тъмнокафява кора. Листата яйцевидни или елиптични, кожести, бодливо назъбени, с 2-9 остри триъгълни зъба или целокрайни, отгоре тъмнозелени, лъскави, отдолу светлозелени, голи. Двудомни растения. Съцветията са съставени от 2-4 цвята, разположени на миналогодишните клонки в пазвите на листата. Цветовете еднополови; чашелистчетата 4, рядко 5; венчелистчетата 4-5 голи бели. Мъжките съцветия с 3 цвята, женските единични. Плодът с месеста червена обвивка, сферичен, ендокарпите (костилчиците) 2-4, елиптични или полулунни, с надлъжни ребра. Цъфти през периода IV-VI, а плодоноси VIII-IX.

Среща се из влажни и сенчести букови и смесени гори, в предпланините и планините. Видът е включен в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория - **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдел **120 „т“**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находището на вида в границите на ПП „Българка”. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в подотдела. Подготовка на документация за обявяването на териториите за ЗМ или ПЗ.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

7. Ниско бясно дърво (*Daphne sneorum* L.)

Многогодишни вечнозелени храстчета. Стъблата 10-40 cm високи, обикновено полегнали, разклонени, със сивокафява кора; клонките закръглени, възходящи, облистени, влакнести, рядко голи, сивокафяви. Листата продълговати, целокрайни или леко врязани, с остър връх в изрезката, тъпи, в основата леко стеснени, приседнали, тъмнозелени, голи, кожести. Цветовете правилни, ароматични, почти приседнали, по 5-8 (10) във върхни главести съцветия по латорастите. Хипантият тръбовиден, слабо разширен в основата, гъсто влакнест, червен, оставащ до узряването на плода. Чашечните дялове яйцевидни, тъпи, отвън влакнести в средната част, червени. Плодът овален, влакнест, жълтокафяв, освобождаващ се от хипантия. Цъфти през месеците V-VI, а плодоноси VII-VIII.

Разпространен е в букови или борови гори, по сухи каменисти места, в планините.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели **43** „е, к, л”; **44** „ж”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в посочените подотдели.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

8. Сизон (*Sison amomum* L.)

Двугодишно, голо, сивозелено растение с тънък вретеновиден корен. Стъблото високо 30-80 cm изправено, цилиндрично, фино набраздено или с надлъжни бразди, твърдо, плътно в горната си част а често и още от основата разклонено. Приосновните листа с дълги дръжки, пересто наделени с 3-5 двойки странични листчета. Долните и средните листа два пъти пересто наделени или триделни с пересто наделени дялове. Най-горните листа много дребни, приседнали, триъгълни, крайните им дялове тясно линейни, целокрайни и на върха заострени. Сложните сенници многобройни, разположени по върховете на клонките или в пазвите на най-горните листа – главните

лъчи 3-7 в основата с обвивка от 2-5 къси шиловидни листчета. Сенниците широки до един см. с 2-6 цвята на различно дълги дръжки. Чашката почти без зъбци. Венчелистчетата бели, по – къси от 1 mm. Плодовете 1,5-2,5 mm широки, широко яйцевидни, елипсовидни до почти кълбовидни, отстрани леко сплеснати, при узряване, чернокафяви до почти черни. Цъфти през периода VII –VIII; а плодоноси през VIII – IX.

Расте из влажни и сенчести места край реките, из храсталаците и в крайнини на гори, край пътища и горски пътеки в предпланините и долния планински пояс.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели **88** „з, щ“; **94** „5“; **122** „г“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в посочените подотдели.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

9. Мека медуница (*Pulmonaria mollis* Wulfen ex Hornem.)

Многогодишно тревисто растение. Коренището късо с шнуровидни придатъчни корени. Цветоносното стъбло е ръбесто, жлезисто влакнесто, високо до 50 cm. Летните листа едри, дълги до 50-60 cm широколанцетни, отгоре без петна, меки от двете страни с гъсти, къси власинки и разпръснати нееднакви четинки и жлезисти власинки. Листата са постепенно стеснени в дълга крилата дръжка, равна на петурата. Стъблените листа полуобхващащи стъблото. Съцветието гъсто жлезисто, лепкаво. Чашката тръбеста със заострени триъгълни зъбци. Венчето червеникаво, впоследствие синьо до синьовиолетово, фуниевидно. Орехчетата киловидни, черни, блестящи с дълги бели власинки. Цъфти през периода IV-VI; а плодоноси през месеците V-VII.

Расте из тревисти, каменисти и храсталачни места.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **LC**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели **40** „д, е, л“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в посочените подотдели.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

10. Гололистна (Германска) наумка (*Cynoglossum germanicum* Jacq.)

Двугодишно тревисто растение. Стъблото високо 30 – 80 cm., в основата с остатъци от стари листа. Приосновните и долните стъблени листа, с тясно крилати, влакнести дръжки, на върха заострени, отгоре голи, отдолу влакнести, целокрайни по ръба ресничести. Стъблените листа нагоре издребняващи, приседнали. Клонките на съцветието разположени странично. Цветните дръжки, дълги, при плода удължаващи се и отклоняващи се надолу. Чашката с елептични дялове, двата малко по големи. Венчето бледо розово. Орехчетата заоблени, изпъкнали, с гъсти, нееднакви, неправилно разположени, бодливи, на върха със звездовидни шипчета. Цъфти през периода V-VII. Плодоноси през месеците VI-VIII

Расте по сенчести и гористи места.

Много рядък вид намиран еднократно от българския ботаник Иван Нейчев през 1899 г. в Шипченска планина. Преоткрит отново през 2006 г. на територията на ПП „Българка“. За момента парка е единственото място, където се среща този вид.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **изчезнал**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **60** „д, е“; **62** „д“; **63** „к“; **71** „ж“; **73** „м, н, з, 7“

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и точно картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в посочените подотдели.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на болести и неприятели).

11. Лудо биле (*Atropa bella-donna* L.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото високо 0,5-1,5 до 2 m. Листата прости, целокрайни. Цветовете единични по-рядко по два на влакнести дръжки. Чашката 5-делна. Венчето при отвора на венечната тръбица звънчевидно или тръбесто-звънчевидно, кафяво-виолетово или зеленикаво. Плодът е лъскава, черна, кръгла ягода. Месестата част обикновено е червеникавопурпурна. Цъфти през периода V-VII; а плодоноси VIII-IX.

Разпространена е из сенчести гори, сечища и храсталаци главно в букови, дъбови и габъррови съобщества.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**.

На територията на ДГС Габрово на по-големи петна се среща в отдели: **35** „р“; **44** „а“; **63** „г, е, к“; **68** „и“; **73** „м, н, з, 7“

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида на територията на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на беладоната. Вероятно е видът да се среща и в други подотдели.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

12. Хоботниче (*Rhynchocorys elephas* (L.) Griseb.)

Многогодишно тревисто растение. Коренището тънко, пълзящо, с многобройни нишковидни корени. Стъблата 18-45 cm високи, прости или в горната част разклонени, гъсто влакнести. Листата срещуположни, рядко най-долните последователни, обратнотънцевидни, закръглени или почти сърцевидни в основата, на върха тъпи или закръглени, гъсто просто влакнести. Съцветията рехави гроздове, с малко цветове, нагъсто влакнести дръжки. Венчето жълто с две кафяви петна; шлемът 3-4 mm дълъг; човката в основата с две зъбчета; светлокафява, отсечена на върха. Кутийката почти кръгла, просто влакнеста. Семената елипсовидни, светлокафяви, мрежовидно набръчкани. Цъфти през периода V-VII, плодоноси през VI-VIII.

Среща се край потоци, влажни горски поляни, букови и иглолистни гори в планините.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **51** „2“; **52** „6“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. Не се планират и провеждат лесовъдски дейности в посочените подотдели, както и в 20 метрова зона на насажденията в съседство с 51 „2”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

13. Родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis* Friv.)

Многогодишно тревисто растение. Цветоносните стъбла са високи до 12 cm, безлистни. Листата са продълговати, покрити с власинки, събрани в основата на стъблото в розетка. Цветовете са по 2-5 на върха на всяко стебло. Чашката е дълбоко пет разделна. Венчето е фуниевидно от бледо до наситено виолетово, двуустно – горната устна е с два а долната с три дяла. Плодът е конична кутийка с много семена. Цъфти от май до юли, семената узряват през юли – август. Расте на силикатни и варовити скални терени, по пукнатини на скални разкрития предимно на засенчени места с висока въздушна влага.

Терциерен реликт; Балкански ендемит (България, Гърция). Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшиерастения и гъби в Р. България в категория **LC**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **46** „2, 9”; **61** „а, б, в, г”; **62** „а, б, г, 1, 2”; **65** „а”; **66** „е, ж”; **67** „т, у” **87** „в”; **95** „б”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на силивряка. Съгласуване на предвидените мероприятия с ДПП „Българка”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

14. Градинска паламида (*Cirsium oleraceum* (L.) Scop.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото високо до 1-1,5 m. Листата тревисто зелени – голи или с редки власинки, дълбоко нарязани като дяловете завършват с къси осилчета. Цветовете са тръбести, разсечени почти до основата на цвят са бледо жълти, събрани в съцветие – кошничка. Плодовете са плодосемки (ахени). Цъфти през месеците от VI до IX, а плодоноси от VII до X.

Разпространена е по влажни места край скали, край потоците и реките, по поляни и в покрайнините на горите до към 1600 m н.в. В България се среща само в Централна Стара планина.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: 77 „и”; 95 „б”; 96 „1”; 97 „р, с”;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. В посочените подотдели не се планират и провеждат лесовъдски дейности в зоните в които има индивиди на вида. Откритите пространства в които се среща градинска паламида не се използват за складове на дървесина и извозни пътища. В 20 метрова зона на съседните на откритите пространства насаждения не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

15. Немска мирикария (*Myricaria germanica* (L.) Desv.)

Храст висок до 3-4 метра. Младите клонки зелени, старите светло кафяви. Листата са 4-6 mm дълги, люсповидни, целокрайни, полегнали върху клонките, последователни, без прилисници. Съцветията са разположени върху младите, зелени клонки. Цветовете двуполови, петчленни, актиноморфни. Венчелистчетата свободни. Прицветниците по-дълги от цветовете. Тичинките са 10 сраснали с дръжките си до средата. Завръзът е с приседнали близалца. Плодът е пирамидална кутийка до 10 mm дълга, разпукваща се на три дяла. Семената обратно яйцевидни, голи, с осилче на върха и хвърчилка от власинки. Листата тясноделтовидни, почти люсповидни. Цъфти през периода V-VII.

Среща се по чакълести влажни места.

България видът се среща единствено на територията на ПП „Българка”, включен е в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **CR**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: 94 „5”;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находището на вида в границите на ПП „Българка”. Посоченият подотдел не се използва за складове на дървесина и извозни пътища. В 20 метрова зона на съседните насаждения не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

**Други растителни видове с природозащитна стойност, установени на
територията на ДГС Габрово**

1. Балканска пищялка (*Angelica panicii* Vandas)

Дву или многогодишно растение. Коренището вретеновидно, напречно набраздено вгорната си част, тъмнокафяво до черно. Стъблото 80 – 200 cm високо, в основата и средата неясно, нагоре с постепенно открояващи се ребра и плитки бразди, кухо, разклонено в горната си половина, неподуто във възлите, в по горната си част матовозелено с виолетов оттенък. Листата на 4-12 cm дръжки, яйцевидни, просто до двойно перести, с големи подути влагалища неравномерно остро назъбени, зъбчетата с осилче, връхния дял несиметрично дву или триделен, низбягващ по жилката. Сложният сенник щитовиден с обвивка от тясно ланцетни опадващи(рядко запазващи се) ципести листчета. Сенниците с ципести ланцетни на върха силно заострени прицветници. Чашелистчетата люспести, триъгълни. Венчелистчетата широки, клюновидно завити навътре, бледорозови с една жилка по средата. Плодовете широко елипсовидни, силно сплеснати, голи. Мерикарпите с три успоредни груби ребра и 4 плитки бразди по външната страна, страничните ребра ципесто крилати. Цъфти през месеците VII – VIII; Плодоноси през периода VII – IX

Разпространено по влажни места край планински потоци и реки.

Балкански ендемит. Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: 52 „в”; 62 „б”; 65 „а”;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

В 20 метрова зона около местообитанията на вида не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой цъфтящи или плодоносещи индивиди.

2. Фривалдскиева микромерия (*Micromeria frivaldszkyana* (Degen) Velen.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблата високи 15-30 cm, многобройни, късовлакнести. Листата раздалечено тъпо назъбени. Цветовете са в полусенници по 2-4; събрани в прешлени по 6-14. Прицветниците голи. Чашката с 13 жилки, гола или само по жилките късо четинеста, между тях с точковидни жлези. Венчето белезникаво или бледорозово, отвън късо влакнесто. Плодът е орехче. Цъфти VI-VIII; плодоноси VIII-IX

Среща се из храсталаци, по светли каменисти и скалисти места предимно в планините.

Локален за Стара планина ендемит.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **46** „2, 9”; **53** „Г”; **83** „и, К”; **84** „и”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. В зоните на посочените подотдели в които се среща вида не се извеждат лесовъдски мероприятия. Подотдели **46** „2, 9” не се използват за складове на дървесина и извозни пътища. В 20 метрова зона на съседните на подотдели **46** „2, 9” насаждения не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Български ранилист (*Betonica bulgarica* Degen & Neič.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото 30-50 cm високо, гъсто влакнесто. Листата по ръба назъбени, от двете страни влакнести. Приосновните листа с дръжки по-дълги от петурата, стъбловите 2-3 двойки с къси дръжки, горните приседнали.

Цветните прешлени събрани в късо, плътно класовидно съцветие. Прицветниците на върха осилчести, по ръба и жилките влакнести. Венчето розово пурпурно, отвън бяло влакнесто напластено. Горната устна плоска или леко изпъкнала, цяла или на върха двуделна, долната 3-делна. Плодът е орехче. Цъфти през периода VII-VIII; а плодоноси през VIII-IX.

Среща се по открити тревисти места.

Локален за Стара планина български ендемит. Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **40** „к, л”; **44** „в”; **45** „ц, ч, ш”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. В зоните на посочените подотдели в които се среща вида не се извеждат лесовъдски мероприятия. Тези зони не се използват и за складове на дървесина и извозни пътища.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Нейчево великденче (*Veronica jaquinii* Baumg. ssp. *neiĉeffii* (Degen) Ćeschm. st. n.

Многогодишно тревисто растение. Корените вертикални, разклоняващи се. Стъблата тревисти изправени, приповдигащи се в основата, с прости власинки. Листата тревисти на къси дръжки или приседнали, перести до двойно перести, яйцевидни покрити с прости власинки. Съцветията рехави гроздове. Прицветниците обикновено 3-делни. Цветните дръжки удължаващи се и прилягащи към оста на съцветието при прецъфтяване. Чашковите дялове 5, линейно ланцетни. Венчето синьо, синьо с розов отенък, рядко бледо розово. Плодът по дълъг отколкото широк със закръглена основа, разпукващ се на два дяла. Цъфти през периода.V –VI; а плодоноси през. VI –VIII.

Расте по сухи тревисти места и скални поляни в Централна Стара планина.

Локален за Централна Стара планина.Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **53** „г“; **63** „д“;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. Откритите пространства с индивиди на вида в посочените подотдели не се използват за складове на дървесина и извозни пътища. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на великденчето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Планински минзухар (*Crocus veluchensis* Herbert)

Многогодишно клубено луковично растение. Грудко-луковицата почти сферична, с нежна мрежесто влакнеста обвивка. Листата 2-3 голи с кил развиват се едновременно с цветовете. Спатата двулистна, по дълга от листните влагалища. Цветовете обикновено единични. Околоцветникът синьовиолетов по рядко бял с широки и тъпи дялове. Тичинките с жълто-оранжеви прашници и бели дръжки равни по дължина. Стълбчето портокалово, слабо триделно, по-дълго от тичинките. Семената овални, малинови до тъмночервени. Цъфти през. III-VI; а плодоноси IV-VII

Расте по умерено сухи до влажни тревисти места и покрай топящите се снежни преспи във всички наши планини.

Балкански ендемит.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: 40 „к“ 43 „г“; 44 „в“; 45 „д“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. Откритите пространства с индивиди на вида в посочените подотдели не се

използват за складове на дървесина и извозни пътища. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на планинския минзухар.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

6. Наведено плюскавиче (*Silene nutans* L.)

Многогодишно тревисто растение високо 30-75 cm. Стъблата единични или няколко, четинести не са лепкави. Листата целокрайни, разсеяно късо влакнести; приосновните на върха заострени или заоблени, към основата стеснени в дълга дръжка, стъбловите 3-5 двойки, долните удължено ланцетни, средните с къси дръжки. Стеблото, без стерилни клонки. Съцветието с 3-5 двойки разклонения по централната ос и с по една двойка по страничните. Разклоненията голи или ситно четинести, често лепкави, при цъфтежа полегли на една страна, след цъфтежа изправени. Прицветниците шиловидни. Чашката тръбесто звъпчеста, бяло ципеста или тревисто зелена до виолетовочервена, с 10 успоредни жилки, при плода плътно прилегнала към него или разкъсана. Венчелистчетата бели. Плодника гол. Плодната кутийка яйцевидна до удължено яйцевидна. Семената бъбрековидни. тъмнокафяви, брадавичести. Цъфти през периода. VI-VIII

Среща се из ливади и храсталаци до 1000 м.н.в.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдел: **51 „к”**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. В подотдела не се планират и провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

7. Ашерсонов оман (*Inula aschersoniana* Janka)

Многогодишно тревисто растение със спирално разположени листа и щитовидно събрани кошнички, високо 15 – 40 см. Кошничките средно големи с полукълбеста обвивка от керемидообразно наредени листчета. Всичките цветове жълти – плодни, периферните женски езичести, вътрешните тръбести двуполови. Листата беловлакнесто напластени отдолу, в основата стеснени и не обхващат стеблото. Главичките с диаметър до 5 cm Хвърчилката се състои от една редица грапави власинки. Цъфти VI – IX; плодоноси VII – X

Среща се по варовити скали и скални места.

Видът е Балкански ендемит.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **52** „л”; **238** „а, б”; **239** „д”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

8. Нейчева метличина (*Centaurea neičeffii* Degen & H. Wagner)

Многогодишно тревисто растение, високо 35-100 cm. Приосновните и стъбловите листа малко или повече перести. Обвивните листчета на кошничката са гребеновидно - ресничести по края. Придатъците на средните обвивни листчета са големи, покриващи ноктите на по предните обвивни листчета. Самите придатъци са кафяви, с триъгълна форма, заострени, с бодилче на върха и с около 4 mm дълги реснички. Цветовете са жълти. Плодът е гола плодосемка с малко по-дълга от него переста хвърчилка. Цъфти VI – VIII; Плодоноси VII – IX

Среща се по сухи тревисти места и скални поляни в предпланинския пояс. Често на варовик.

Видът е Български ендемит. На територията на ДГС Габрово се намира в отдел: 198 „ш2”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. В зоните на подотдела в който се среща вида не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

9. Есенен спиралник (*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall.)

Многогодишно грудково растение. Стъблото до 20 cm високо, без листа, с къси ланцетни влагалища. Листата събрани в приосновна розетка. Съцветието клас със спирално завита ос, жлезисто, пухесто, едностранно. Цветовете дребни, бели, отвън зеленикави. Устната дълга, колкото другите листчета, ресничесто кръгло назъбена, отпред връзана. Плод-кутийка. Цъфти VIII-IX ;плодоноси IX-XI.

Разпространен е по тревисти, умерено влажни до сухи поляни, най-вече в предпланините и долният планински пояс.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **94** „5”; **193** „п, р, с”;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. В зоните на посочените подотдели в който се среща вида не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

10. Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum* (Bieb.) Sprengel)

Многогодишно грудково растение, високо до 80cm. Съцветието класовидно. Пет околоцветни листчета събрани в шлем, виолетовобели с виолетови жилки и често на върха си виолетови, отвътре с пурпурни точки. Устната тъмнозеленикава, често с пурпурен ръб. Страничните и дялове сърповидно извити, средният дългнесто линеен 4-9 cm дълъг. Цъфти IV-VII; плодоноси VII-VIII

Среща се в храсталаци, светли гори, поляни, лозя, от низините до към 1000 m н.в.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР Бернска конвенция; CITES.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **94 „5”**; **238 „е”**; **259 „2”**; **314 „1”**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. В зоните на посочените подотдели в който се среща вида не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

11. Пурпурен дремник (*Epipactis purpurata* J. E. Sm.)

Многогодишно тревисто растение, високо до 70 cm. Листата ланцетни, заострени, от горна страна зеленикави а от долу червеникави. Стъблото е лилаво-розово. Цветовете увиснали, тъмночервени до кафяво виолитови, отвън с власинки. Външните околоцветни листчета зеленикави или жълто-зелени, с червеникав оттенък. Предния дял на устната белезникав, дълъг, колкото и широк. Цъфти през V-VIII; Плодоноси VI-IX.

Среща се в гори и храсталаци, обикновено на варовити терени. Сравнително рядък вид.

Видът е в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория EN, както и в CITES

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: 97 „н, о”; 241 „ж”;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. В посочените подотдели не се планират и провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

12. Дребнолистен дремник (*Epipactis microphylla* (Ehrh.) Swartz)

Многогодишно тревисто растение, високо до 50 cm. Листата освен най-долните по-къси от междувъзлията, яйцевидни или ланцетни, до 5 cm дълги, 3-6 mm широки, по краищата си грапаво влакнести. Съцветието рехав, едностранн грозд с 6-12 цвята и космата ос. Цветът е бяло-зелен. Околоцветните листчета зеленикави, с тъмночервено или виолетово повлекло, външните отвън космати. Устната е слаборазвита дълга до 5-7 mm, по краищата белезникава, често с червено повлекло. Горното ѝ членче, вдлъбнато, предното широко яйцевидно, заострено, с две къдраво нагънати брадавици. Цъфти през VI-VII; а плодоноси VII-VIII.

Среща се в горите на предпланините и планините.

Видът е в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория VU, както и в CITES

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **52** „л”; **53** „г”; **63** „д”; **139** „ж”; **238** „а, б”; **239** „д”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

13. Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum* (L.) Schwarz)

Многогодишно тревисто растение високо до 80 cm. Коренището с дълги корени. Стъблото месесто, виолетово. Листата във вид на къси заострени влагалища с виолетово повлеко. Съцветието дългнесто, рядко. Прицветниците ланцетни, дълги почти колкото цветовете, които са доста едри, изправени с къси дръжки. Нокътът на устната белезникав, петурата ярко виолетова, по средата с бледо полумесечно петно. Шпората виолетова, насочена надолу. Плодът е кутийка. Цъфти през V-VIII; плодоноси VI-IX.

Среща се в широколистни гори, храсталаци, поляни в долния планински пояс.

Терциерен реликт. Видът е включен в приложение III на Закона за биологичното разнообразие и в Червена книга на България т. 1 с категория **рядък**.

На територията на ДГС Габрово е установен в отдели – 242 „з“; 258 „д“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. В зоните на посочените подотдели в който се среща вида не се провеждат лесовъдски дейности. Откритите пространства с индивиди на вида не се използват за складове на дървесина и извозни пътища.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

**Животински видове включени в Приложение 1 към Националното
ръководство, установени на територията на ДДС „Габрово“**

1. Видра (*Lutra lutra* L.)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. **Застрашен вид**, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС Габрово се среща рядко по р. Янтра и някои от притоците ѝ.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ:

Опазване на крайречната дървесна растителност по реките в ДГС, вкл. недопускане на мероприятия по т. нареченото “почистване“ на речните корита. Опазване на рибните ресурси. При наличие на обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък. Мерки за превенция на браконьерството.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Кафява мечка (*Ursus arctos*)

Най-едрият хищен бозайник в България. Разпространена наредко из планинските гори на Западна и Южна България - главно Рила, Пирин, Централна Стара планина и Родопите. Обитава сравнително голяма индивидуална територия. Застрашена от изчезване в Европа.

Включен в Червена книга на България т. 1 с категория **рядък**

Установен на територията на ДГС Габрово - следи са виждани в отдели **19-24, 31-33, 83-93, 113-118**, но видът с голяма вероятност се среща в цялата високопланинска част на ДГС Габрово.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Необходимо е точно установяване територията на обитаване на вида и размерите ѝ. В съседните на леговищата (ако евентуално бъдат идентифицирани) подотдели не се планират и провеждат сечи, така че около тях да се създаде буферна зона с радиус минимум 800 м. В района на обитание на вида да не се провеждат мащабни и интензивни сечи. Недопустимо е изграждането на спортни и туристически комплекси в районите на постоянно обитаване на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се провежда постоянен мониторинг (по следи, екскременти и т.н.) на състоянието на вида в района, а също с помоща на подхранване – наблюдения на вида за установяване на числеността му.

3. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди на дървета с височина 6-30 м, но по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2,.

На територията на ДГС Габрово гнездят 4-6 двойки - установени през гнездовия период в отдели: **201; 212; 213; 224 б; 226 д, е; 333; 365.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване чистотата на реките и рибните ресурси. Осигуряване на зони на спокойствие около гнездата и местата за хранене. В отделите, където са установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи,

възобновителни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.02 - 31.08. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус 250 м. Да не се сече крайречната естествена растителност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида по течението на р. Камчия и в други райони по време на миграционния период.

4. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)

Като прелетна птица преминава през март-април, а наесен – през септември, но главно през октомври, като редовно зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в крайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. У нас е много рядък гнездещ вид, разпространен главно в Рила,Пирин, Родопите и Стара планина, по-рядко –и в Странджа. През последните 50 години е драстично намалял у нас както като гнездещ, така и като мигриращ вид.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС Габрово не е регистриран през гнездовия период, а само по време на миграция.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазването на старите широколистни гори е от първостепенно значение за бекаса.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведе специализирано търсене за евентуални гнездовища на вида на територията на ДГС Габрово. Най-подходящ за регистрирането на токуващи птици е периода март-април и при установяване на такива, локализирания район да се опази от човешки дейности доколкото това е възможно.

5. Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.)

Обитава разнообразни по видов състав стари широколистни, а също смесени буково-иглолистни гори, понякога и скалисти места. Гнезди в хралупи на дървета, много рядко и в скални дупки. Заstraшен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 121”. У нас е пред прага на изчезване като гнездец, с катастрофално намаляваща численост. Силно зависим от наличието на стари гори с големи хралупести дървета.

На територията на ДГС Габрово вероятно гнезди в отдели - **3, 14, 74, 77, 78, 85, 86, 93, 115, 118, 120, 213, 227.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите/подотделите/, където е установен вида не се провеждат сечи в периода април до края на август. Турнусът на сеч на тези насаждения се увеличава поне с един клас на възраст. Лесовъдската намеса трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочни сечи (групово-постепенна, групово-изборна). Интензивността на намесата е не повече от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми). Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

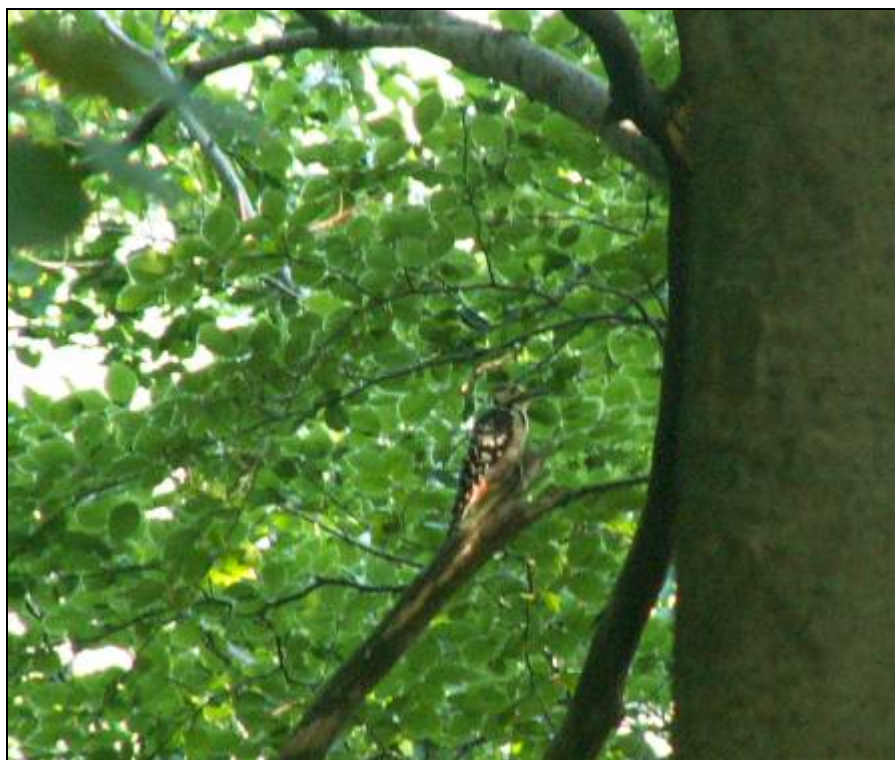
Да се установи евентуалната численост и разпространение на вида на територията на ДГС през гнездовия период и евентуалните места за концентриране през есенно-зимния период.

6. Южен белогръб кълвач (*Dendrocopus leucotos lilfordi* Sharpe & Dresser)

Обитава стари букови и дъбови гори, също смесени буково-иглолистни и порядко иглолистни гори. Излетели от гнездата млади са наблюдавани през юни.

Рядък, реликтен подвид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”. У нас с фрагментирано разпространение в планините. Една от най-големите му субпопулации е в Централна Стара планина, където обитава главно стари букови гори на северни склонове.. Силно привързан към стари гори със сухи и гнили дървета, където намира храната си – корояди и ларвите им. У нас е застрашен от изчезване.

На територията на ДГС Габрово гнезди в следните отдели и подотдели: **1, 14, 21, 22, 23, 34, 76, 78, 83, 85, 86, 88, 94, 104, 114, 117, 118, 120, 285.**

Южен белогръб кълвач, Габровския Балкан над с. Ябълка Сн: П.Шурулинков

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отдели/подотделите/, където е установен вида не се провеждат сечи в периода февруари до началото на юли. Турнусът на сеч на тези насаждения се увеличава поне с един клас на възраст. Лесовъдската намеса трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочни сечи (групово-постепенна, групово-изборна). Интензивността на намесата е не повече

от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми). Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост, като фрагментите от гора в тази фаза следва да бъдат не по-малки от 500 ха.

Да не се допускат интензивни стопански дейности /вкл. развитие на туристическа инфраструктура, строителство/ в отделите с гнездене на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се маркират с GPS всички срещи на вида, независимо в кой сезон. Най-удобното време за търсене на вида е през пролетта –от март до май и през есента-септември-октомври. Прилагането на акустична имитация за привличане на вида увеличава в пъти шанса да бъде открит в даден горски участък.

7. Орел змияр (*Circaetus gallicus*)

Рядък вид, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България. Гнезди на стари дървета в отдалечени горски участъци. На територията на ДГС Габрово птици са видяни и вероятно гнездят в отдели: **201, 213, 227.**

Орел змияр (*Circaetus gallicus*), западно от Сливница. Сн: П.Шуруликов

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се ограничат сечите в отделите с установено гнездене на вида. В отделите с установени гнезда да не се водят сечи в район с радиус 500 m около гнездото. Опазване на старите клонести дървета, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска унищожаване на пасища и ливади. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожава хранителната база на вида. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездещите в ДГС двойки /в периода 1.05.-31.07./ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

8. Скален орел (*Aquila chrysaetos*)

Много **рядък вид** у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /застрашен/. Гнезди на скали и на стари дървета -

най-често дъбове или борове. На територията на ДГС Габрово през размножителния период е наблюдаван в отдели и подотдели: **212 а, о; 224 б, л1, ж1, е1, г1, я, и1, д1; 226 ж, з, д, е, п, к, и; 236; 237 238; 239; 362; 364; 365; 366.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 700 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да се опази в естествен вид крайречната растителност по реките в ДЛ. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездещите в ДГС двойки /в периода 10.05 - 31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида. Наблюденията на гнездата следва да се провеждат с мощна зрителна тръба от разстояние на по-малко от 800-1000 м.

9. Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Рядък вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /**застрашен**/. Гнезди на стари дървета най-често на тополи, брястове, дъбове и букове. На територията на ДГС Габрово през размножителния период двойки са наблюдавани в отдели **216, 227, 283, 350**.

Малък креслив орел, *Aquila pomarina*, с. Драка, Бс, май, 2009 Сн: П. Шуруликов

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да не се изсича крайречната естествена растителност. Да не се разорават малкото налични ливади и пасищата в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездящите в ДГС двойки/в периода 1.05 - 31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

10.Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*)

Много **рядък вид** и малочислен вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България . Гнезди най –често в крайречни и низинни гори/липови,дъбови и др. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици. На територията на ДГС Габрово през размножителния период двойки са наблюдавани в отдели **203** и **284**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да не се сече крайречната естествена дървесна растителност. Да не се разорават наличните ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнезещите в ДГС двойки /в периода 15.05 - 31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

11.Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*)

Много рядък вид врабчоподобна птица у нас. Включена в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в новата Червена книга на България. Гнезди в спорадично в стари букови гори, главно в Стара планина. Гнезди в хралупи и полухралупи. В ДГС Габрово е установена в отдели **21, 23, 82, 84, 85, 88, 93, 106, 116, 117, 119.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Лесовъдската намеса в подотделите, в които е установен вида трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочни сечи (групово-постепенна, групово-изборна). Интензивността на намесата е не повече от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички

стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми). Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отделите!

Поставяне на изкуствени къщички за подпомагане на гнезденето в горски участъци в които липсват хралупести дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Допълнителни проучвания за прецизиране разпространението и числеността на вида в района.

Други животински видове с природозащитно значение, установени на територията на ДЛ „Габрово“

1. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) – жълтеникав до светломаслиненозелен. Главата, шията и крайниците са мътнозеленикави и жълтокафяви. На задната страна на бедрата ма по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 cm. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки. Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с крайниците си трапчинки и снася 2-8 яйца. В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца. Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и др. Среща се само в най-ниските северни части на ДГС, в района около Витата стена и покрай р.Янтра, вкл. южно от селата Янтра и Скалско.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на нискостъблените дъбови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

2. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. На дължина достига 37 см, маса – 6,5 кг. Начинът ѝ на живот е както на шипобедрената костенурка. Среща се само в най-ниските северни части на ДГС, в района около Витата стена и покрай река Янтра.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на нискостъблените дъбови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се санкционират, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

3. Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)

Карапаксът е маслиненокафяв до черен с множество жълти точки и черти, разположени радиално на плочките. Краката и опашката са черни, осеяни с жълти петна. На дължина достига 25 cm. Обитава предимно застояли води, рядко разливи на реки и напоителни канали. Зимата прекарва заровена в тинята на блатата. Размножаването ѝ започва към края на април и началото на май. След около един месец женската изравя трапчинка на брега на водния басейн и в нея снася 3-12 яйца. Инкубацията им продължава около 100 дни. Ако времето е студено, излюпените

костенурчета се заравят в земята и прекарват зимата в сън. Излизат на повърхността на следващата пролет. Храни се главно с животинска храна – насекоми, червеи, мекотели и сравнително рядко с риба. Среща се рядко по р. Янтра.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Не трябва да се разчистват нападалите дървета по бреговете на реките и надвисналите върби и тополи над реката. Не трябва да си допуска добив инертни материали от реките в района.

4. Смок мишкар (*Elaphe longissima longissima* Laurenti)

Обитава предимно влажни места из широколистни гори или мезофилни ливади с храстова растителност, понякога на скалисти терени. Копулацията е в края на май до средата на юни. Снася 2-10 яйца в края на юни до първото десетдневие на юли, най-често в хралупи и други места с гниеца дървесина. Половата зрелост настъпва на третата пролет. В ДГС Габрово се среща сравнително често в по-ниските гори, заети от дъб, липа, габър и келяв габър.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 39”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се допускат пожари и палене на стърнищата. Да не се използват химически средства за защита в горското стопанство в районите в които е известно, че обитава вида. Да се преустановят голите сечи в дъбовите и габъррови гори на територията на ДГС, които променят характера на местообитанието. Да не се убиват змиите – те са полезни помощници на човека в борбата с мишките, полевките и плъховете.

5. Черен кълвач (*Dryocopus martius* L.)

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори, вкл крайречни гори по р.Дунав и по-големите равнинни реки. Гнездовата хралупа се намира в стари дървета. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки – в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят

на малките в гнездото – 24-28 дни; при загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко отмиращи дървета – 1000-1600 ха.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели **1, 3, 14, 22, 23, 33, 37, 41, 72, 80, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 93, 94, 104, 106, 107, 110, 118, 120, 213.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се поддържа разновъзрастна структура на горите в ДГС. В посочените отдели да не се допускат голи и/или интензивни сечи. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

6. Сив кълвач (*Picus canus*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС, включен и в новата Червена книга на България (под печат). Обитава стари букови, дъбови, крайречни и смесени гори.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели **3, 21, 22, 84, 86, 88, 94, 202, 209, 210, 213.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се поддържа разновъзрастна структура на горите в ДГС. В посочените отдели да не се допускат голи и/или интензивни сечи. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

7. Среден пъстър кълвач (*Dendrocorpos medius*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари дъбови, габърови, липови и крайречни гори.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели **141, 142, 198, 199, 203, 209, 210, 211, 213, 216.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се поддържа разновъзрастна структура на горите в ДГС. В посочените отдели да не се допускат голи и/или интензивни сечи. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

8. Осояд (*Pernis apivorus*)

Обитава разнообразни стари гори, най-често дъбови и иглолистни, а също букови в съседство с поляни и ливади от морското равнище до около 1800 m н.в. Гнездото е добре скрито в основата на страничен клон на височина 10-20 m. **Застрашен** вид, включен в „Червена книга на България, том 2, .Храни се главно с ципокрили насекоми –оси, пчели и др.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели **142, 364, 216, 120.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда, да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м.

Опазване на старите клонести дървета, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска унищожаване на пасища и ливади. Да се прекратят палене на стърнища и да се провеждат мероприятия за превенция на горските пожари.

Да се оставят повече гори в фаза на старост и в дъбовата зона на ДГС. Да не се използват инсектициди в горското стопанство в отделите в които попадат гнездовите ив ловните територии на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездата на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние, гнездови успех и евентуални заплахи. У нас е прелетен –идва в края на април и отлита до края на септември. Наблюденията в периода от края на май до края на юли се отнасят за местните гнездещи птици.

8. Голям ястреб (*Accipiter gentilis*)

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, вкл. в стари горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици –сойки, гълъби, врани, кокошеви, дроздове, а понякога и патици.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели **21, 71, 116, 141.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочение отдели да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Постоянен вид.

10. Малък ястреб (*Accipiter nisus*)

Включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, предимно в планините. Предпочита иглолистни и букови гори. Храни се основно с дребни врабчоподобни птици.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели /подотдели/ **34, 47, 114, 237 и,в, 213.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочение отдели да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Среца се целогодишно у нас, като през зимата идват птици от северни райони на Европа.

11. Сокол орко (*Falco subbuteo*)

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, вкл. полезащитни пояси и култури от акация и тополи, както и на отделни дървета сред полето. Среца се главно в равнините, а в планинските райони е рядък. Гнезди в стари гнезда на вранови птици най-често.

На територията на ДГС Габрово гнезди в отдели **366** и **213**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочение отдели да се не се извеждат интензивни сечи – голи сечи и възобновителни сечи на големи площи. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е прелетен и може да се наблюдава у нас от април до октомври. Намирането на гнездата му е твърде лесно тъй като възрастните и младите около гнездото са много шумни.

12. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Среща се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период започва през януари-февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. **Застрашен вид**, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 122” и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се с разнообразни животни: зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, вкл други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др. В ДГС Габрово е регистриран на Витата стена и на скалите покрай р. Янтра под Габрово.

Регистриран в отдели **366** и **365**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В зоните с установено гнездене на вида да се осигури зона на спокойствие без сечи според указанията в Ръководството (от 01.01 до 30.06 - зона 500 м около гнездото) и (от 01.07 до 31.12 - зона 250-350 м). Под скали с установено гнездене на вида да не се извеждат сечи в радиус от 500 м от скалите. Да не се провеждат санитарни сечи в подотелите, в които е установен вида, освен в случаите на големи природни нарушения. Санитарните сечи лишават вида от дървета за гнездене и затова в гората трябва да се оставят определен брой съхнещи, хралупести дървета дори и извън картираните отдели!

Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и в близост до тях.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента - септември-октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

13. Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*)

Много рядък вид пойна птица, гнезди у нас основно в Източна България. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в новата Червена книга на България. Гнезди главно в стари, хралупести широколистни гори, обикновено в долове със стара букова, дъбова или габърова гора. Гнезди в хралупи и полухралупи. Намерен в отдели /подотдели/: **1, 13 з, д; 21.22, 23, 33, 37,47, 76, 77, 78, 83, 85, 86, 88, 93, 106, 113, 115, 117, 118, 119.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Турнусът на сеч на отделите/подотделите/, където е установен вида тези насаждения се увеличава поне с един клас на възраст. Лесовъдската намеса трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочни сечи (групово-постепенна, групово-изборна). Интензивността на намесата е не повече от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми). Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

Поставяне на изкуствени къщички за подпомагане на гнезденето само в горски участъци, където липсват хралупести дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Допълнителни проучвания за прецизиране разпространението и числеността на вида в района. Картиране на наличните гнездови двойки.

14. Благороден елен (*Cervus elaphus*)

Рядък и намаляващ вид, запазен локално у нас само в най-високите и недостъпни части на планините и в Североизточна България. В ДГС Габрово се среща рядко във високите части на Стара планина.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се контролира строго браконьерството в района. За райони, където няма крайна необходимост, да не се прокарват нови горски пътища тъй като те улесняват браконьерството. Да не се изгражда нова пътна, туристическа и спортна инфраструктура. Да не се допуска безразборно застрояване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на елените в района и определяне не половото съотношение на животните.

ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в *Приложение 2* към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на *Приложение 2* към ръководството, тогава гората е ГВКС.

В района на ДГС Габрово има и миграция и нощувки на големи ята дневни грабливи птици /в различни горски участъци през отделните години/ - осояди, малки кресливи орли, змияри, черни кани, обикновени мишелови, тръстикови блатари. Във връзка с опазването пазването на тези концентрации е недопустимо изграждането на вятърни електрогенератори на територията на ДГС Габрово.

Обикновен мишелов

ВКС 2. ЗНАЧИМИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, ФОРМИРАЩИ ЛАНДШАФТ ОТ РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО ВСИЧКИ ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ СЪЩЕСТВУВАТ ПРИ ЕСТЕСТВЕНИ УСЛОВИЯ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.

Съгласно критериите: географско местоположение; естествено разпространение на дървесните видове; фрагментираност на съобществата и минимална площ е разработена цялостна оценка на горите в България, като са определени горскостопанските единици, попадащи в тази консервационна стойност.

Територията на ДГС Габрово попада изцяло в тази категория

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

1. Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на лесистостта на територията.
2. Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат

природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особенностите на конкретното насаждение.

3. Не по-малко от 2% гори от основно представените горскодървесни видове на територията на горскостопански единици или части от тях, попадащи във ВКС 2, трябва да бъдат отделяни за превръщане в гори във фаза на старост (Old-growth forests).
4. Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържа определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.
5. Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.
6. Не се допуска смяна на коренния дървесен състав на насажденията.
7. При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. В определените по ВКС 2 територии да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал на разпространение, с изключение на ДДС.
8. Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси.
9. Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, невзисисмо дали съществуващият процент е под определения по критерий. При планиране на пътищата и инфраструктурата, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на живите организми – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и размер на територията.

Количествените показатели трябва да съответстват на посочените в таблицата за пълна оценка за всеки от определените горско-растителни пояси.

2. Мониторирането се извършва всяка година по документи и снимков материал. Да се използват действащите лесоустройствени проекти, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горския фонд, стопански планове и т.н.
3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.
4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, касаещи някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконно изсичане, необмислено разработване на мини, и неустойчиво земеделие.
5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.

ВКС 3. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ РЕДКИ, ЗАСТРАШЕНИ ИЛИ ИЗЧЕЗВАЩИ ЕКОСИСТЕМИ, ИЛИ СЪДЪРЖАЩИ СЕ В ТАКИВА.

ГВКС представляват всички ЗГГФ, включени в списъка на *Приложение 4* към Националното ръководство. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (Old growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс от видове от специфични екологични и таксономични групи. Тези гори включват наличие на:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
4. Дървета с белези от пожар или дървета с хралупи;
5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;
7. Неравномерна пространствена структура.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ЛУП на ДГС Габрово. Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно

списъка към *Приложение 4* на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ДГС Габрово са идентифицирани 7 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

G1.131 Southern [*Alnus glutinosa*] galleries

Чисти или смесени съобщества на черната елша покрай реките с характер на “галерии”. На места галериите са прекъснати от блатна тревна растителност. Характерни растителни видове: черна елша (*Alnus glutinosa*), бяла върба (*Salix alba*), трошлива върба (*Salix fragilis*).

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **127** у1; **140** д1; **168** м1; **184** с2; **198** я2; **199** т1, у1, ф1, х1; **200** м1, н1, о1, п1, р1, т1, у1, ф1; **244** а3, д3; **256** о; **259** ф1, х1, ц1, ш2, н3, п3, р3, т3; **260** р2; **261** щ4; **263** ч3; **278** ч; **279** л1; **291** ф; **293** и; **294** и; **295** п1, у1; **333** у1, ф1, ч2; **336** и1; **346** ф, х, ч, ш.

G1.63 Medio-European neutrophile [*Fagus*] forests

Неутрофилните букови гори са най-разпространените в България букови гори. Формирани са на относително по-големи надморски височини от около 700 до около 1800 (2100) м при типичен планински климат. Заемат предимно северни склонове, долове и клисури. Почвите са неутрални, слабо кисели или слабо алкални, богати на хранителни вещества, влажни кафяви горски (*Eutric*, *Dystic* и *Mollic Cambisols*). Тези гори се развиват при среден хидротермичен режим и се характеризират с участието на редица бореални и средноевропейски видове, което ги прави сходни със средноевропейските букови гори. Преобладаващ дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*), който понякога в по-ниските части формира смесени широколистни гори с участие на *Acer heldreichii*, *A. pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*, *Populus tremula*, *Sorbus aucuparia*, *Ulmus glabra*, а в по-високите части на планините образува смесени широколистно-иглолистни гори с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*. Храстов етаж обикновено не се формира, но сравнително постоянно участие имат *Daphne mezereum*, *Lonicera xylosteum*, *Rubus idaeus*, *Salix caprea*, *Sambucus racemosa*. Мезофилните букови гори се отличават с богат и разнообразен по флористичен състав и обилие тревен етаж в сравнение с останалите букови гори в България. Доминиращи видове най-често са

Anemone nemorosa, *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Sanicula europea*, *Melica uniflora*.

На територията на ДГС Габрово неутрофилните букови гори са представени от следните подтипове:

1. Типични неутрофилни букови гори (асоциация *Asperulo-Fagetum*). Типичните неутрофилни букови гори са най-разпространения тип букови гори. Заемат главно средната част на буковия пояс в диапазона 1000-1500 м.н.в. Отличават се със сравнително ниско покритие на тревния синузий, в който най-често доминират *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum* и *Mycelis muralis*.

2. Мезофитни букови гори върху сравнително бедни почви (асоциация *Festuco drymejae-Fagetum*). Този подтип включва гори върху бедни до средно богати, добре запасени с влага кафяви горски почви и сенчести склонове с надморска височина от 600 до 1500 m. Етажът на дърветата, в който често пъти субедификатори са *Carpinus betulus* и *Quercus dalechampii*, е със сравнително по-ниско покритие. По-високата почвена влажност определя участието на мезохигрофити като *Eupatorium cannabinum* и *Prunella vulgaris*. Основен доминант е *Festuca drymeja*. Постоянно присъствие имат също *Galium odoratum*, *Prenanthes purpurea* и *Rubus hirtus*.

3. Смесени елово-букови и смърчово-букови гори (групировка *Abies alba-Fagus sylvatica*). Този подтип, в който се включват смесени гори на *Fagus sylvatica* с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*, има фрагментарно разпространение на територията на стопанството. Смесените иглолистно-широколистни гори с преобладание на обикновен бук се характеризират с участие както на видове типични за буковите, така и за иглолистните гори (*Melampyrum sylvaticum*, *Moehringia pendula* и др.).

4. Хигромезофилни и мезохигрофилни букови гори (асоциация *Umbilico erecti-Fagetum*). Това са най-влажните букови гори в България. Разпространени са по речните брегове и на сенчести склонове в долините с надморска височина от 800 до 1600 м. Почвите са наситени кафяви горски (*Eutric Cambisols*) и делувиялни (*Colluviosols*). Етажът на тревите е с ниско покритие. Заедно с редица мезохигрофилни видове (*Carex remota*, *Circaea lutetiana*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Cardamine pectinata*, *Lunaria rediviva*, *Petasites albus*, *Phyllitis scolopendrium*), тук участват и много балкански и източно-субсредиземноморски видове като *Angelica pancicii* и *Umbilicus erectus*. На

територията на ДГС “Габрово” се срещат и **реликтни букови гори** с участие на евксинските видове *Laurocerasus officinalis*, *Periploca graeca* и *Trachystemon orientalis*, а така също и на субатлантическо-субмедитеранския вид *Taxus baccata*.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **1** а, г; **2** в; **3** д; **4** л, м, н; **5** ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с; **7** а, кл; **8** а, в; **9** а, б, в, д, е; **10** а, г, д, е, з; **11** г, д, е, ж, з; **12** и, к, м, о, п, с, т, у; **13** е, з; **14** м, н, о, п, р, с, т, у, ф; **15** ж, з, и, к, л, м, у, ф; **20** ж, л, м; **21** а, б, в, г, е, з, к, л, м, н, о, п, р, т, ф, х; **22** а, б, в, д, з, и, к, л, м, н, п, р, т, х; **23** и, к, м, н, о, р, с; **24** ж, з, и, к, м; **25** д, ж, з, к, л, м, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ю; **26** е, з, и, к, л, н, р; **27** и, л, м, н, о, п; **28** д1, к, л, м, я; **34** а, б, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, о, р, с, т, у, ф, х; **40** а, б, в, д, е, з, и, к, л, м, о, п, р, с, т, у, ф; **41** б, в, д, р, у, ф, х; **42** б, д, е, з, и, к; **43** а, б, г, д, ж, и, к, н, о, п; **44** а, д, е, и; **45** а, б, г, е, ж, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ш; **48** б1; **54** а, б, в, г, д; **58** а, б, д, е, з, к, л, н, о, п, с; **70** м1, п1, с1; **71** а, а1, а2, б, б1, в, г2, д1, е, е1, е2, з, и, к, м1, н, о, т, у, у1, ц, ц1, ш, ю, ю1, я, я1; **99** г1, м, н, о, п, р, с, т, у, ф; **103** а, б, в, г, е, ж, з, и, л; **104** а, в, д, ж, и, к, л, н, п; **105** б, в, г, д, е, ж, з, к, л, м, н, п, р; **106** б, в, г, д, е; **112** в, г, д, е, ж, з; **113** в, г, д, е, ж, з, и; **114** а, в, д, е, ж, з, и, к; **115** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о; **116** а, б, в, г, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, с, у, ф, х; **119** а1, б1, в1, г1, ю, я; **120** к, л, м, н, о, п, р, с, т, у; **121** а, б, г, и, м, н, о, с, т, у, ф, х; **122** и, к, л, м, н, у; **123** м, н, п, р, с, т, у, ф, я1; **125** е, з, к, л; **126** в1, м, н, о, р, с, у; **128** а1, ц, я; **130** з, к; **143** н; **269** м, т; **285** а; **318** а, л, ш1; **324** н, о, п.

G1.66 Medio-European limestone [Fagus] forests

Ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плитки почви от типовете лесивирани файоземи (*Luvic Phaeozems*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Основен дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). В състава на дървесния етаж участват още *Tilia tomentosa*, *T. cordata*, *Carpinus betulus* и *C. orientalis*. Храстовият етаж е изграден от *Acer campestre*, *Cornus mas*, *Fraxinus ornus* и *Ligustrum vulgare*. В тревния етаж участват видове, характерни за термофилните дъбови гори (*Brachypodium pinnatum*, *Lathyrus niger*, *Mycelis muralis*, *Physospermum cornubiense*). Характерен белег е и участието на видове от сем. *Orchidaceae* (*Cephalanthera* spp., *Dactylorhiza cordigera*, *Epipactis* spp., *Neottia nidus-avis*, *Orchis pallens*).

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **29** а, в, д1, е1, ж1, з, з1, и, и1, кл, л1, м, н1, о, п, т, у, ч, ю, я; **30** а, б, г, д, е, ж, з, и, к, н, о, р, с, т; **31** б, в, г, д, е, ж, и, л; **32** а, б, в, г, д, з, к, л, м, н, о, п, р, с, т; **33** а, б, б1, в, в1, г, д, е, ж, и, к, м, н, п, с, у, ф, ц, ш, ш; **35** б, в, е, к, м, н, п, с, т, у, ф, х, ц, ч; **36** г, д, ж, и, п, с, т, у, х, ч; **37** а, а1, г, д, д1, е, е1, ж1, з1, и1, кл, л, л1, м1, н1, о1, р, с, т, ф, х, ч, ю; **38** а, б, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н; **39** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ш; **46** а, в, г, д, е, ж, з; **47** а, д, е, ж, з, и, к, л, н, о; **49** а, б, в, г, д, е, ж, з, и; **50** а, б, и, к, т, у, ф, х, ю; **51** а, б, в, к, л, н; **52** а, б, з, к, о, п; **53** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к; **55** а, б, в, г, д; **57** а, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ш, ю; **59** а, б, в, г, д; **60** а, б, в, г, д, е, ж; **61** а, в, г, д; **62** а, б, в, г, д, е, ж; **63** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м; **64** а, б, в, г, д, е, ж, з, и; **65** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л; **66** в, е; **67** б, г, д, ж, з, и, к, л, м, о, р, с, у; **68** а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, е, ж, ж1, з, з1, и, и1, кл, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, х, ч, ш, ю, я; **69** б, г, д, е, ж, к, л, л1, м, о, о1, п, п1, р1, с1, т1, у, у1, ф1, х1, ц, ц1, ч1, ш, ш1, ш, ш1, ю, ю1, я, я1; **72** а, а1, б, в, г, д, е, з, и, к, л, м, о, п, р, с, у, ф, ц, ч; **73** а, а1, б1, в1, д, е, и, л, м, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ш, я; **74** а, а1, б, г, г1, д1, е1, кл, н, н1, о1, п, п1, т, у, х, ц, ч, ш, ш, ю, я; **75** в, д, ж, з, и, к, м; **76** д1, ж1, з, и1, кл, л1, н1, о1, п, п1, р, р1, с, т1, у1, ф, ц, ч, ш, ш; **77** а, в, в1, г, г1, д, д1, е, ж, з1, у, ф, х, ч,

ш, щ, ю; **78** в; **79** в, е, з, н, о, р; **80** а, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, п; **81** б, в, г, д, е, з, и, к, л, м, н; **82** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, т, у, ф, х, ц; **83** а, б, г, д, е, ж, з, и, п; **84** а, б, г, д, е, ж, з, и; **85** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, п, р, с; **86** а, б, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш; **87** а, в, з, и, к, л; **88** а, б, б1, в, г1, д, д1, е, ж1, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, с, т1, у1, ф, ф1, х, х1, ц1, ч, ч1, ш, щ, ю; **89** а, б, в, г, ж, и, л, м, н, о, п, р, с, т, у; **90** а, б, в, д, ж, з, и, к; **91** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, н, о; **92** а, г, д, е, ж, и, к, л, м; **93** а, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф; **94** а1, б1, в1, г, г1, д, д1, е1, ж, з, и, к, л, м, н, р, с, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ч, щ, ю, я; **95** а, в, г, е, з; **96** а, д, л, н; **97** а, а1, б, в, г, г1, д, е, ж, з, н, ц; **98** а, а2, а3, б1, б2, б3, в, в2, г, г1, г2, д, д1, д2, е, е1, е2, ж, ж1, ж2, з, з2, и1, и2, к, к2, л2, м, м1, м2, н, н2, о, о1, о2, п, п1, р, р1, р2, с1, с2, т, т1, т2, у, у1, у2, ф, ф1, х, х1, х2, ц, ц1, ц2, ч, ш, ш1, щ1, щ2, ю1, ю2, я, я1, я2; **100** а, ж, з, и; **101** в, г, д, к; **102** а, б, в, г, е, ж, з, и, к, л, м, н; **107** б, в, г, д, е, ж; **108** а, в, г, д, е, ж, з; **109** а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, з, з1, и, и1, к, к1, л, м, н, п, р, с, т, у, х, ц, ч, щ, ю, я; **110** а1, а2, б1, б2, в1, г1, д1, е, е1, ж, з, л, м, н, о, п, п1, р, с, т, т1, у, у1, ф1, х, ц, ц1, ч, ш, щ1, ю, ю1, я, я1; **111** а, б, в, г; **117** а, б, е, и, л, м, н, о, п, р, с; **118** а, б, г, д, е, ж, и, к, л, м, н, о, п, р; **134** а, б, в, г, ж, з, и, л; **135** б, д, ж, к, н, о, р, с, ш; **151** а1, г, д, к, к1, л, м, н, н1, о, о1, п, п1, р, с1, т1, х, ц, ч, ш, щ, ю; **156** а, б, в, г, е, ж, з, и, н, о, р, т, у, ф, х, ц, ч; **175** г, д, о, ф, х; **176** е, и, л, м, о, р, с, у1, ф, ф1, ц, ц1, ш, щ, ю; **188** д1, о, с, у; **235** о, ф, ч; **255** н, ф, х; **262** б2, г2, д2, е2, ж2, з2, л2, щ1, щ2, я; **266** б1, в1, д1, е1, з, к1, л, п, р, у, ф, ц, ч, ш, я; **267** а1, б, б1, в, в1, г, г1, е, ж, ж1, з, з1, к, л, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ш, щ, ю, я; **268** в, е1, ж1, к1, м1, с1, ф1, ш, ю; **272** а, г, д, е, ж, з, к, л, о, с, т, щ, ю; **276** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л; **279** ж1, з1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, ф, х1, ш, ю; **282** а, б1, х, ц, ю; **283** а1, в, д, ж1, з1, к, л, м, о, р, т, ф, ц, я; **287** а1, б1, в, в1, д, з1, и, к, н1, о1, с1, т1, ф, ч, я; **288** б, б1, в1, г, г1, д, д1, е1, ж, з, и, л, н, о, с, т, х, ц, ч, ш; **289** а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, к, к1, л, л1, м1, н, н1, т, у, ф, х, ч, ш, щ; **305** г, и, к, л; **310** а1, б1, б2, в1, г1, г2, д1, д3, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н, н1, о1, о2, п, п1, п2, р, р2, с, с1, т, у2, ф2, х2, ц2, ч, ч1, ч2, ш, ш2, щ, щ1, щ2, ю, ю1, я, я1, я2; **313** а, а1, б, б1, в1, г1, д, ж, з, к1, л1, м1, н, н1, о1, п, п1, р1, т, х, ц, ч, ш, я.

G1.69 Moesian [Fagus] forests

Чисти и смесени широколистни гори с основен едификатор обикновен бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). Срещат се предимно в предпланините, ниските планини и долните части на високите планини в диапазона от 100 до 1000 (1300) m надм. вис. при условия на умерено-континентален и преходно-континентален климат. Заемат главно сенчести изложения и участъци в доловете с относително по-висока въздушна и почвена влажност. Почвите са кафяви горски (*Cambisols*) и по-рядко канелени горски (*Chromic Cambisols*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Мизийските букови гори се отличават с термофилен характер, подчертан чрез присъствието на видове от съседно разположените дъбови, липови, габъррови и др. широколистни гори. В горната част от вертикалния си диапазон на разпространение, мизийският бук формира смесени гори с участие най-вече на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен горун (*Quercus dalechampii*). В по-ниските участъци съедификатори са предимно дървесни видове сюжен произход и разпространение - *Acer hyrcanum*, *Corylus colurna*, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*, *Sorbus torminalis* и *Tilia tomentosa*. Храстов етаж обикновено не е формиран. По-често се срещат единични храсти от *Cornus mas*, *Crataegus monogyna*, *Rosa arvensis*, *Rubus hirtus*, *Ruscus aculeatus*, *R. hypoglossum*. Общото покритие на тревния етаж варира в широки

граница в зависимост от покритието на дърветата и се характеризира с мозаична структура. Най-често се формират микрогрупировки с преобладаване на следните видове: *Aremonia agrimonoides*, *Dentaria bulbifera*, *Euphorbia amygdaloides*, *Galium odoratum*, *Luzula forsteri*, *Melica uniflora* и *Sanicula europaea*. Други видове с висока срещаемост са *Dryopteris filix-mas*, *Hedera helix*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Melissa officinalis*, *Mycelis muralis*, *Piptatherum virescens*, *Polygonatum latifolium*, *P. odoratum*, *Potentilla micrantha*, *Sanicula europaea*, *Tamus communis*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana* и *V. riviniana*. Присъствието на *Glechoma hederacea*, *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Helleborus odoratus*, *Lathyrus niger* и *Physospermum cornubiense* е указателно за термофилния характер на този тип букови гори. Характерен е и пролетният синюзий от *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hederacea*, *Helleborus odoratus*, *Lathyrus niger*, *Physospermum cornubiense* и др.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **1** б, в, д, е, ж, з, и, к; **2** а, г, д, е, ж, л; **3** а, б, в, г; **4** а, г, д, ж, з, и, к; **5** а, а1, б, б1, в, г, д, е, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я; **6** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, н, т, ц, ш, щ, ю, я; **7** а1, б1, в, в1, г, г1, д1, е, е1, ж, ж1, з1, и1, о1, п, п1, р, р1, с, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я; **8** д, е, з, к, л, о, п; **9** г; **10** б; **11** а, б; **12** а, б, д, е, ж, з; **13** а, в, д; **14** а, б, д, ж, з, л; **15** в, г; **16** а, б, в, г, е; **17** б, в, е, ж, з, и, к, м, н, п, с, т, у, ф, х; **18** г1, ж1, ч, ю; **19** б, д, ж, и, к, л, м, н, р, с, ф, ц, ч, ш; **20** б, д, з, и, к; **21** ж, и; **22** ж; **23** а, б, в, г, д, е, ж, з, л; **24** б, в, д, е; **25** а, в, г, и, я; **26** а, б, в, г; **27** а, б, в, г, е; **28** б1, в1, г, г1, д, е, ж, з, и, н, о, п, р, с, т, у, х, ц, ч, ш; **48** а, а1, б, в, г1, д1, ж, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, п1, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф1, х1, ц1, ш, щ, ю, я; **56** а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, е, ж, з, и, к, л, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я; **58** в, ж, и; **70** б1, в1, ж, и1, к1, л1, о1, у1, х, х1, ц, ч, ш, щ; **99** а, а1, б, в, г, д1, е, е1, ж, л, х, ц, ч, ш, щ; **106** а; **119** а, б, в, ж, з, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф; **120** б1, в1, г1, д1, е, з1, ф, х, ц, ч, ш; **121** ч; **122** а, б, д, ж; **123** а, а1, а2, б, б1, б2, в, в1, в2, г, г1, д, д1, е1, е2, ж2, з, з1, и1, и2, к1, м1, н1, н2, о1, п1, п2, р2, с2, ф1, ф2, х, х1, ц1, ч2, ш1, ш2, щ1, щ2, ю1, ю2, я; **124** з, о, п, с, х, ш, щ, ю, я; **125** а, б, в, г, д, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ; **126** г, г1, д1, е1, ж, ж1, з1, и, и1, к, м1, ф, ц, ч, ш, щ; **127** а1, в1, и1, л1, м1, н, н1, п, р1, с, у, х, ч, ш, щ1, ю1, я, я1; **128** б, в, г, ж, к, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ю; **129** а, а1, б, б2, в, в1, в2, г, г1, д, д1, д2, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, и2, к1, к2, л, л1, л2, м, м1, м2, н, н1, н2, о1, о2, п1, п2, р1, с, с1, т, у, у1, ф, х, ц, ц1, ч, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я; **132** з, р, с, у, ф, ц; **133** б1, г, г1, д1, д2, е1, ж, з, и, к, л, м, м1, н, н1, о2, п, п2, с, т, у1, у2, ф1, ц, ч, ш; **136** ж, п, р, у, ф, х, ю, я; **137** б1, в1, г1, д1, м, р1, я; **138** а, г, д, е, ж, н, о, р, т, у, ф, х, ц, щ, я; **139** з1; **140** а, б, в, в1, г, г1, д, е, ж, з, и, к, к1, л, м, н, н1, о, о1, п, п1, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, я; **141** а, г, д, ж, з, к, л, м, н, о, р, ч; **142** а, а1, б, б1, в, в1, г1, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, л, л1, м, н, н1, о, п, п1, с, х, ч, ш, щ, ю, я; **143** а, а2, б, б1, б2, в1, в2, г1, г2, е1, ж, ж1, з1, н1, п, у, у1, х, х1, ц, ч, ч1, ш, ю, ю1, я1; **144** а1, г1, д, д1, е, ж, ж1, з1, и1, к1, м, н, о, о1, р, с, у, ю, я; **145** а1, б1, в1, г, г1, д, д1, и1, с, у, у1, ф1, х, ц, щ, ю, я; **146** б1, д1, е1, н, о, х, я; **147** б, в, г, е, ж, з, к, л, м, н, п, р, с, т, у; **148** а1, а2, а3, б, б2, б3, в, в2, в3, г, г2, г3, д2, е1, е2, ж1, ж2, з, з1, и, к2, л, л1, м1, м2, н, н1, н2, о2, п1, п2, р2, с1, с2, т, т1, т2, у2, ф, ф1, ф2, х1, х2, ц1, ц2, ч1, ч2, ш, ш1, ш2, щ1, щ2, ю, ю1, ю2, я1, я2; **149** а, а1, б1, в1, в2, г1, д1, з1, и, л, л1, н1, о1, п, ф, ш; **150** а, д, ж, и, л, н, п, у, ф, ш; **152** а1, б1, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, з, з1, и1, л1, м1, о, т1, у1, х, ш, ю, я; **153** а, б, г, д, з, и, к, л, м, н, о, у, ф; **154** а1, д1, ж1, и1, л, с, т, у, х, ц, ч, ш, щ, я; **155** а1, б1, в, г, д, ж, з, и, л, м, о, р, с, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я; **157** а, б, д, з, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц; **159** з, и, м, н, ф; **160** а, а1, б, в1, г, г1, д1, е1, ж1, з, з1, и1, к, к1, о, о1, п, с, т, у, ф, х, ц, ш, я; **161** а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д1, е1, ж1, з, з1, и, и1, к, м, н, о, п, с, у, ф, х, ч, ш, щ, ю, я; **162** а, ж, о, п, р, ф; **163** а, в, г, д, з, л, м, н, п, р, с, у, ц; **164** а1, б1, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, и, и1, к1, м, м1, н, н1, о, п, с, т, х, ц, ч, ч1, ш, ш1, я; **165** а, а1, б, б1, в, в1, г, д, ж, ж1, з, з1, и, к, н, о, п, р, с, т, у, ф, ц, ч, ш, щ; **166** а, а1, б, б1, в1, г1, д, з, и, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я; **167** б1, е1; **168** а, а1, б1, б2, в2, г2, д, е, ж, п1, с1, т, т1, у, у1, ф1,

x1, ц1, ч1, ю; **169** е1, ж2, з1, л1, о; **171** ч; **172** д, е, ж, к1, л1, м1, м3, п1, с1, ц2; **173** п1, р2; **174** и, л; **177** а, е1, з; **178** о, п; **179** щ; **180** а1, д1; **181** ц1, ш1; **182** а, б, г, е, з, к, л, м, с, т; **183** а1, б1, я; **185** т; **186** а2, б1, б2, в2, г2, д, е, ж, ж2, з, з2, и, к, х, ц, ч, ш, ш1, я1; **187** н, п, х; **189** в, е, щ; **190** г, е, з, л, л1, н; **191** д, м, о, т1, у, щ; **192** в1; **193** р, с, ю, я; **234** б1, в1, е; **257** г1; **260** и3, к3, я1; **261** ф3, х3; **265** в1; **269** а, б, в, е, ж, з, и, л, о, р, с; **270** а, б, г, д, е, ж, з, и, к, л, н, п, у, ф; **271** б, б1, в, г, д, ж, и, л, м, о, п, р, с, т, у, ц, ш, щ, ю; **273** а3, б, б2, б4, в, г2, г5, д1, д5, е1, ж1, з3, и1, и2, и3, к1, л1, м2, м4, н2, н3, н4, о2, р2, с1, т3, у2, ф, ф2, х2, ц1, ч, ч2, ш1, ш2, ю1, ю2, я2; **274** в, в1, е, ж, з, и, м, у, ц, ч, ш, щ, ю; **275** а, ж, з, и, л, м, н, о, п, р, с, т, у, х; **277** г, г1, д, д1, е1, ж, ж1, з, з1, и, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ш, щ, я; **278** а, а2, а3, б2, б3, в, в2, в3, г, г2, д2, е2, ж2, и, л2, л3, м, м3, н3, р2, с2, т3, у1, ф1, х1, х2, ц1, ц2, ч1, ш1, щ1, щ2, ю1, я1, я2; **280** д, и, л, н, о, т, х, ш; **281** а1, а2, б1, б2, в1, в2, г1, г2, д1, е1, ж1, з, л1, м1, н, н1, о1, п1, р, р1, с, т, т1, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, ю1, я, я1; **284** а, а2, б, б2, в2, г, г1, д, е, е1, з, з1, и, л1, м1, н, н1, о, о1, п1, р1, с, с1, у1, ф1, ч1, ш, щ, ш1, ю, ю1, я1; **285** б, б1, в, в1, г, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м1, н, н1, п, с, т, у, ц, ч, ш, щ, ю, я; **286** а1, б1, в1, д, ж, з, к, л, м, н, р, у, ц; **290** к, р; **291** в1, г1, д1, з, и, н, о, п, р, с, т, у, ц, ч, ю, я; **292** н, о, р, с, т, у, ф; **293** а, в, р1, ю; **294** а1, б1, в, в1, г, г1, е, о, п, р, с, ч, я; **295** а1, б, б1, в, в1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и1, к2, л2, м, м1, м2, н, н2, о2, п, п2, у1, у2, ф2, я; **296** д, к; **297** в, д, ж, з, и, л, м; **298** а, в, г, д, з, м, о, р, у, щ, ю; **299** е, ж; **300** б, д, е, и, к, к1, л1, м, н, п, щ1; **301** р, с; **303** е, ж, о, с, т, у, х; **304** а; **306** в, г, д, е, л, о, п; **307** в, з, л, р; **308** с, ц; **309** р, с; **311** а, б1, е1, з, з1, и, м, н1, о, о1, п1, р1, с1, т, у, ц, ш, щ, ю; **312** б, в, д, ж, з, и, к, л, м, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ; **314** б, в, г, е, ж, и, о, п; **315** е, ж, м; **316** б, д, ж, н, ц, ч, ш; **317** б, в, г, е, ж, и, к, н, с; **318** а2, б, б2, в1, в2, г, г1, д1, е, ж, з, з1, и, и1, к, м, м1, н, н1, п, р, с, т, у1, ф, х1, ц1, ч1, ш, щ, ш1, ю, ю1, я, я1; **319** а1, б1, в1, г, е, з, и, к, л, о, п, у; **320** а, а1, б, г, ж, и, л, м, н, о, п, т, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я; **321** а, б, д, з, к, м; **322** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, м, н, о, п; **323** а, г, д, е, ж, з, и, к, л, н, о, п; **324** а, е, ж, и, к, л, м, р, с, т, у, ч, ш, щ, ю; **325** а, б, г, з, к, н; **326** а1, б, в, в1, г, д, д1, е, ж1, з1, к, к1, л, м, р, с, т, ц, ш, щ, ю; **327** а, б1, в, г, г1, д, ж1, и, к, к1, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, ц, ч, ш; **328** а, а1, д, о, п, р, с, у, ш, щ, ю; **329** а, б, г, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, у; **330** а, б, в, в1, г, г1, и, и1, к1, л1, п, ф; **331** а, г, з, м, о, с, т, х, ч; **332** и1, н1; **334** н1, о1, п1; **335** с1, т1, у1, ф1, х1; **337** б, ж, о; **338** в, и, к, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ш, я.

G1.737 Eastern sub-Mediterranean white oak woods

Това са разредени, ксеротермни дъбови гори, доминирани от космат дъб (*Quercus pubescens*) с разпространение по варовиковите възвишения на местата с континентален климат. Тези гори са част от смесените дъбови гори, като обикновено заемат най-сухите и топли места по склонове предимно с южно или западно изложение. Видовият състав на съобществата на косматия дъб е динамичен и разнообразен. Дърветата са разклонени и често кривостъблени. Освен *Quercus pubescens*, в етажа на дърветата се срещат още *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*. Често, особено на места с плитка варовикова основа, масово расте и *Carpinus orientalis*, който може да образува и втори дървесен подетаж. В храстовия етаж има множество видове като *Cornus mas*, *Cotinus coggygia*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Paliurus spina-christi*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Syringa vulgaris*, *Ulmus minor*. В тревния етаж се срещат предимно видове, характерни за ксеротермните дъбови гори. Такива са: *Asparagus officinalis*, *A. tenuifolius*, *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Dactylis glomerata*, *Festuca heterophylla*, *Helleborus odoratus*, *Lactuca quercina*, *Lathyrus niger*, *Orchis simia*, *Potentilla micrantha*, *Pulmonaria mollis* и

др. Поради отворения характер и доброто осветление, във флористичния състав на горите от космат дъб участват много видове, които се срещат по поляните и ливадите, както и в редините на горите. Такива са: *Dichanthium ischaemum*, *Chrysopogon gryllus*, *Dictamnus albus*, *Echinops sphaerocephalus*, *Euphorbia polychroma*, *Filipendula vulgaris*, *Geranium sanguineum*, *Orchis purpurea*, *Primula veris* и др.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **201** л, н.

G1.7C1 [Ostrya carpinifolia] woods

Съобщества с участие на воден габър (*Ostrya carpinifolia*). Водният габър формира както горски, така и храстови съобщества предимно на скалисти варовикови и по-рядко на силикатни терени в Южна България и фрагментарно по северните склонове на Стара планина. В състава им участват както термофилни видове, някои от които с предимно южен произход и разпространение, така и мезофилни видове, характерни за букови, габърви и горунови гори (*Acer hyrcanum*, *Aremonia agrimonoides*, *Brachypodium pinnatum*, *Carpinus betulus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Corylus avellana*, *Cotinus coggygria*, *Cotoneaster nebrodensis*, *Fagus sylvatica*, *Fraxinus ornus*, *Haberlea rhodopensis*, *Hedera helix*, *Luzula luzuloides*, *Melica uniflora*, *Mercurialis perennis*, *Poa nemoralis*, *Polypodium vulgare*, *Quercus dalechampii*, *Tamus communis* и др.). На територията на ДГС Габрово съобществата на водния габър, отговарящи на характеристиките на местообитанието се срещат главно на стръмни склонове и по-рядко в дълбоки влажни дерета в пояса на мезофилните габърви и букови гори.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **76** т, у; **77** б1, ж1, к, л, м, о, р, с; **78** г, ж, з, к, л, м, р; **79** м, с; **87** б, д, е, ж; **98** в1; **100** б; **101** а, е, з; **105** а

G1.7C4 Thermophilous [Tilia] woods

Гори с ясно изразено доминиране на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), възникнали предимно вторично на мястото на дъбови гори. Освен основният вид, в дървесния етаж участват *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. robur*, *Quercus frainetto*, *Q. petraea* agg., *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. tataricum*, *Sambucus nigra*, *Sorbus torminalis*, *Tilia cordata*. В липовите гори няма развит храстов етаж. В някои съобщества сравнително често се среща *Staphylea pinnata*. Други храстови видове, които участват в състава на липовите гори, са *Berberis vulgaris*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Viburnum lantana*. Тревната покривка е с ниско покритие, като по-често се срещат *Arum maculatum*, *Buglossoides purpureoerulea*, *Dactylis glomerata*, *Hedera helix*, *Geum*

urbanum, *Melica uniflora*, *Melittis melissophyllum*, *Ruscus aculeatus*, *Ruscus hypoglossum*, *Asperula taurina*, *Carex pilosa*, *Cephalanthera damassonium*, *Lilium martagon*, *Limodorum abortivum*, *Platanthera chlorantha*, *Stellaria holostea* и др. Характерно е масовото развитие на пролетни ефемероиди (*Anemone ranunculoides*, *Convallaria majalis*, *Corydalis bulbosa*, *C. solida*, *Ranunculus ficaria*, *Gagea minima*, *Galanthus elwesii*, *Helleborus odorus*, *Isopyrum thalictroides*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Polygonatum latifolium*, *Pulmonaria officinalis*, *Scilla bifolia*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana*), които на места формират кратковременен етаж с покритие до 80 %.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **201** м, о; **208** д, е, ж; **223** ж; **252** б; **258** а5, д5; **263** м2; **370** г, д.

G1.A4 Ravine and slope woodland

Смесени широколистни гори разположени на стръмни и урвести места. Характерни растителни видове са планински ясен (*Fraxinus excelsior*), обикновен явор (*Acer pseudoplatanus*), дребнолистна липа (*Tilia cordata*) и едролистна липа (*Tilia platyphyllos*).

Местообитанието е представено от сенчести и влажни смесени първични или вторични широколистни гори с разнообразен дървесен състав и задължително участие на *Acer* spp., *Tilia* spp. и *Fraxinus* spp. Тези гори заемат най-често стръмни и отвесни скални склонове, сипеи или неравни колувиални наноси, по-често на варовик. Тревният етаж е представен от видове, характерни за буковите гори. Те са се запазили на местата където доминирането на бука е било невъзможно. Флористичният състав е разнообразен, но с най-висока срещаемост са следните видове: *Allium ursinum*, *Dryopteris* spp., *Galium aparine*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*, *Mercurialis perennis*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polystichum setiferum*, *Urtica dioica* и др.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели: **48** а1; **50** г, н; **52** л, м, н; **61** б; **76** д; **79** к; **81** в, ж; **83** к; **91** р; **99** д, з, к, ю, я; **170** д2; **175** ф1; **254** к2, о2; **291** г; **304** г; **371** а1.

9. Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Гора във фаза на старост (Old growth forests) е територия, в която гората е достигнала значителна възраст, не е била обект на големи природни и антропогенни нарушения и са представени следните характеристики:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;

2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;

3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);

4. Дървета с хралупи;

5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;

6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;

7. Неравномерна пространствена структура.

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е определено за отдели: **29** о, п; **30** а, д, е, и, н, о, с, т; **34** г; **35** б, в, е, к, м, с, у, ф, х, ц; **36** д, т; **59** а, б, в, г, д; **60** а, б, в, г, д, е; **61** а, б, в, г, д; **62** а, б, в, г, д, е, ж; **63** а, б, г, и, к, л, м; **64** а, б, в, г, д, е, ж, з, и; **65** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л; **66** а, в, г, д, е, ж, з; **110** л, м, о, п, с, т, у, х, ц, а1, б1; **111** а; **112** в, г, д, ж; **113** в, г, д, ж, з; **114** а, в, ж, и, к; **115** а, в, г, д, е, ж, и, л, м, о; **116** б, в, з, и, к, м, с, ф, х; **117** а, б, е, л, м, о, п, с; **118** а, и, к, л, м, н, о, п; **119** р, с, т, у, ф, ю, а1, б1; **120** е, м, р, т, ф, х, ц, ч, ш, б1, в1; **121** а, б, г, и, м, о, с, т, у, х, ч; **122** ж, и, у; **123** с, т, у, д1, м1, н1, о1, щ; **283** а, р; **284** а, б, з, и, л, д1, е1, з1, н1, о1, у1, ф1; **285** в, г, е, в1, и1, к1, л1, м1;

Обща площ **1557.3** ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 3

1. G1.131 Southern [*Alnus glutinosa*] galleries

Това са съобщества с голямо биоразнообразие, често поддържащи уникални растителни или животински видове. Те играят много важна защитна и противоерозионна роля, като не трябва да се пренебрегва и естетическата им стойност. Поради факта, че са гранични екосистеми, те оказват благотворно влияние върху водните екосистеми посредством регулация на температурния режим и създаване на нови местообитания.

За съжаление през последните десетилетия тези гори са обект на негативно антропогенно влияние. То е особено интензивно през изминалите няколко години, в резултат на изискванията за почистване на речните корита. За съжаление, на много места тези изисквания се изпълняват не с оглед осигуряване на нормален воден отток на реките, а с явно комерсиална цел. Това на практика води до унищожаване на тези изключително важни за речните екосистеми гори.

За да бъдат запазени се препоръчва в тези гори да се спре всякаква дейност с изключение на санитарни сечи за отстраняване на част от сухите дървета. При това мероприятие все пак трябва да се осигури и запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н

При необходимост от прилагане на мероприятиято “почистване на речните корита” да се дефинират конкретни параметри на намесата. Допустимо е да се премахват само дървета в рамките на речното легло, които при екстремни нива на водите има реална опасност да създадат условия за задръстване и/или пречат на речния отток.

Да се извърши инвентаризация на териториите, заети от този тип местообитания. На местата където тези горски екосистеми са изчезнали или деградирали е необходимо да се приложат възстановителни мерки, които могат да включват възстановяване на нарушен хидрологичен режим, подпомагане естественото възобновяване на местните видове (върби, каваци, елши) и изкуствено залесяване с местни видове.

Не се допуска трансформация на тези гори в интензивни култури.

Необходимо е да се предприемат мерки за подобряване охраната на горите и преустановяване на незаконните сечи на крайречни дървета.

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н.

Въвеждане на забрани за редуциране на площите на този тип местообитания с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

2. G1.63 Medio-European neutrophile [*Fagus*] forests

Условията в тях позволяват прилагане разнообразие от лесовъдски системи, които трябва да осигурят тяхното структурно разнообразие и разнообразието на фази на развитие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, която ще осигури

по-голямо разнообразие от местообитания и ще спомогнат за запазването на дендрологичното разнообразие. Препоръчително е да се избягва прилагане на краткосрочни постепенни сечи, тъй като това води до формиране на едновъзрастни млади насаждения с хомогенна структура. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивост и качествени им параметри.

В смесените елово-букови и смърчово-букови гори трябва да се прилагат лесовъдски системи, които да запазят смесеният им характер. Подходящи са изборната, групово-изборната, групово-постепенна и неравномерно-постепенната. Трябва да се ограничи максимално прилагането на постепенната сеч, защото тази лесовъдска система не води до запазване на дендрологичното разнообразие.

В реликтните букови гори с участие на *Laurocerasus officinalis*, *Periploca graeca*, *Trachystemon orientalis* и *Taxus baccata* не се планират и прилагат стопански мероприятия.

При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията. При възстановяването на такива територии трябва да се използва възможността за увеличаване участието на пионерни и светлолюбиви видове характерни за региона.

Приоритет при стопанисването на издънковите букови гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни.

При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури пространственото представяне на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на буковите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (old growth forests).

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

3. G1.66 Medio-European limestone [Fagus] forests

Тези горски екосистеми са се адаптирали към не толкова благоприятните условия на средата, но очакваното бъдещо засушаване на климата може усложни ситуацията в тях. Потенциален проблем при извеждане на сечи е по-голямата вероятност от зачимяване и увеличаване на покритието на храстовия етаж при

равномерно отваряне на склопа. Тъй като част от тези гори растат на терени с ниска продуктивност, за всяко конкретно насаждение се изисква да се направи оценка на производствените цели.

При стопанисването на тези гори е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура и запазване на дендрологичното разнообразие. Да не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи. Да не се извършват голи сечи. Не се препоръчва изкуствено възобновяване, особено с нетипични за района и/или езотични видове. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивост и качествените им параметри.

При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията. При възстановяването на такива територии трябва да се използва възможността за увеличаване участието на пионерни и светлолюбиви видове характерни за региона.

Приоритет при стопанисването на издънковите букови гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни.

При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури пространственото представяне на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на буковите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (old growth forests).

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

4. (G1.69) Moesian [Fagus] forests

Тези горски екосистеми са се адаптирали към не толкова благоприятните условия на средата, но очакваното бъдещо засушаване на климата може усложни ситуацията в тях. За насажденията, които растат на терени с ниска продуктивност, се изисква да се направи оценка на производствените им цели.

Поради граничните условия на месторастенето част от тези насаждения имат смесен характер. В горната част от вертикалния си диапазон на разпространение, букът

формира смесени гори с участие най-вече на обикновения габър и горунът. В по-ниските участъци съедификатори са предимно дървесни видове като хиркански клен, воден габър, цер, благуи, сребролистна липа и брекина. При стопанисването на тези гори е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура и запазване на дендрологичното разнообразие. Да не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи. Да не се извършват голи сечи. Не се препоръчва изкуствено възобновяване, особено с нетипични за района и/или езотични видове. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивост и качествените им параметри.

При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията. При възстановяването на такива територии трябва да се използва възможността за увеличаване участието на пионерни и светлолюбиви видове характерни за региона.

Приоритет при стопанисването на издънковите букови гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни.

При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури пространственото представяне на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на буковите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (old growth forests).

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

5. G1.737 Eastern sub-Mediterranean white oak woods

Това са горски екосистеми, които в повечето случаи растат при екстремни условия по отношение на влажност и богатство на почвата. Видовият им състав е богат, което се дължи и на специфичната „отворена” структура на насажденията. Пресиленото им ползване в миналото и сега е довело до деградацията на първичните гори и почвата, негативна промяна на видовия състав и качеството на дървостоя, рязко намаляване на устойчивостта и продуктивността им. В голямата си част това са издънкови насаждения

с повече от 4-6 ротации. За повишаване производството на дървесина са правени реконструкции, при които коренната растителност основно е подменяна с нетипични иглолистни видове. В повечето случаи голата сеч е основната система за стопанисване на тези гори прилагана досега.

Очакваното бъдещо засушаване на климата ще усложни още повече ситуацията в тези екосистеми. Поради намалената им устойчивост има голяма вероятност деградацията в тях да продължи с още по-бързи темпове.

Препоръчително е тези насаждения да се оставят на естествената им динамика и да не се прилагат стопански мероприятия. Абсолютна забрана за пашата на домашни животни. Ако се установят значими процеси на деградация (например съхнене над 30%) е необходимо да се приложат адекватни възстановителни мерки, които могат да включват подпомагане естественото възобновяване на косматия дъб и мозаечно залесяване с космат дъб.

Забрана за намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

6. G1.7C1 [*Ostrya carpinifolia*] woods

Тези горски екосистеми са разположени на сравнително бедни и средно богати месторастения и са с относително ниска продуктивност. Видовият им състав е разнообразен и зависимост от условията на месторастене е доминиран от обикновения бук или от водния габър. Лесовъдската намеса също може да е предпоставка за промяна в състава на тези насаждения.

За насажденията, които растат на терени с ниска продуктивност и/или стръмни терени, се препоръчва да се направи оценка на производствените им цели.

При стопанисването на тези гори е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура и запазване на дендрологичното разнообразие. Да не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи. Да не се извършват голи сечи. Не се препоръчва изкуствено възобновяване, особено с нетипични за района и/или езотични видове. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивост и качествените им параметри.

7. G1.7C4 Thermophilous [Tilia] woods

В насажденията в добро състояние да се удължи турнуса на сечта и да се провеждат подходящи отгледни мероприятия, които ще подобрят устойчивостта на насажденията и качествените им характеристики. При лесовъдските мероприятия да се поддържа смесения състав на насажденията. Строг контрол при събирането на цветовете за стопански цели и недопускане сеч на клони и цели дървета за тази цел.

8. G1.A4 Ravine and slope woodland

Условията на месторастене позволяват да се поддържа уникален смесен състав в тези гори. На територията на ДГС Габрово се срещат насаждения, доминирани от обикновения явор, които са изключително редки. Тъй като част от смесените широколистни гори растат на непродуктивни и/или стръмни терени се изисква за всяко конкретно насаждение да се направи оценка за ползата от поставяне на производствени цели.

При решение за стопанисването на тези горски екосистеми е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура и запазване на дендрологичното разнообразие. Да не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи. Да не се извършват голи сечи. Не се препоръчва изкуствено възобновяване, особено с нетипични за района и/или езотични видове. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивост и качествените им параметри. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията.

9. Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Необходимо е на най-малко 2% от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Особено подходящи за тази цел са естествени насаждения с възраст над 100 години, които не са били обект на стопанска дейност. Препоръчително е горите във фаза на старост да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставени от ГФС.

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост, определените насаждения трябва да се остави на естествената им динамика. В тях се не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от съответната ГФС/.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторингът на тези ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя се провежда поне веднъж годишно. Ако е необходимо сезонно отчитане мониторинга може да се прилага по-често, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.
2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честотата, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.
3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.
4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да запознае

всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че планове за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в планове и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване на необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ВКС 4. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИЗПЪЛНЯВАТ ВАЖНИ ПРИРОДНИ ФУНКЦИИ В КРИТИЧНИ СИТУАЦИИ (НАПР. ЗАЩИТА НА ВОДОСБОРИ, КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА).

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ДГС Габрово са представени всички типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от лесоустройствения проект и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ДГС Габрово са разписани конкретни мерки за стопанисвани и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ЗГГФ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ЗГГФ попадащи в близост до източници за питейно-битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водовземането и 50 м под него с ширина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

За територията на ДГС Габрово в тази консервационна стойност попадат следните отдели и подотдели, определени като вододайната зона, обособени с цел снабдяване на населените места с вода за питейно-битови нужди. Включените горскостопански единици са определени въз основа на интервюта с персонала на Държавното горско стопанство и Дирекцията на природен парк Българка.

Таблица № 3. Списък на отдели и подотдели, определени като вододайни зони за ДГС Габрово

ДГС Габрово	Отдели
Вододайни зони яз. „Христо Смирненски”	1 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5; 2 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 3 а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4; 4 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 5 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к,

л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, 1, 2, 3; **6 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4; **7 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; **8 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4; **9 а**, б, в, г, д, е, 1, 2; **10 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5; **11 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6; **12 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; **13 а**, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; **14 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5, 6; **15 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; **16 а**, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **17 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; **18 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, 1, 2; **19 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, 1, 2, 3, 4, 5; **20 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; **21 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4; **22 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; **23 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **24 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; **25 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **26 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4; **27 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4, 5; **28 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; **29 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, 1, 2, 3, 4; **30 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **31 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; **32 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, 1, 2, 3, 4, 5; **33 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **34 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **35 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1, 2, 3, 4, 5; **36 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **37 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; **38 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6; **39 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; **287 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14; **311 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; **312 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1; **313 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, 1; **314 а**, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф,

	х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 315 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 316 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1; 317 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3; 318 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, 1, 2, 3; 319 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1; 320 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, 1, 2; 321 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4; 322 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4;
Водохвощания за курортен комплекс Узана	40 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4; 41 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 42 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2; 43 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5; 44 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4;
Вододайна зона на Белилска и Зеленодръвска реки	45 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 46 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 47 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 48 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, 1, 2, 3, 4, 5; 49 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 50 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 51 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3; 52 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 53 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 54 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 55 а, б, в, г, д, е, 1; 56 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, 1, 2; 310 ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, б2, в2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, к2, л2, м2, н2, о2, п2, р2, с2, т2, у2, ф2, х2, ц2, ш2, щ2, ю2, я2, а3, б3, д3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18;
	323; 324; 326
Водохвощания Козя река	57 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю; 58 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 59 а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5; 60 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2; 61 а, б, в, г, д, 1; 62 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 63 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1; 64 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5; 65 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 66 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 67 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 68 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, 1, 2, 3, 4, 5; 69 а, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10;
Водохвощания за кв. Етъра	70 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5; 71 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л,

	м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, г2, е2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 72 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 73 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 74 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 75 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5; 76 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, 1, 2, 3, 4, 5, 6;
Вододайна зона на река Сивяк	78 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3; 79 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2; 80 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 81 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3; 82 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2; 83 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п; 84 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4; 85 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3; 86 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3; 87 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 88 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; 89 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; 90 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 91 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2; 92 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4; 93 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4, 5; 94 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 95 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1;
Вододайни зони на река Янтра	98 а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, 2, 3, 4, 5, 10; 99 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, 1, 2, 3; 100 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 101 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1; 102 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; 103 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3; 104 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5; 105 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2; 106 а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4; 107 а, б, в, г, д, е, ж, 1; 108 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 109 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 110 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 111 а, б, в, г, 1, 2, 3; 112 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 113 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 114 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 115 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1; 116 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 117 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5; 118 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2; 119 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п,

		р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, 1, 2, 3, 4; 120 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, 1, 2, 3; 121 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3, 4, 5; 122 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8;
Каптажи	АИР	
Боженци		192 е, ж, з, и, н, о, х1, ц1, ч1, ш1, з2, 2, 9, 11;
Каптажи с. Армените		238 к, л, м, н, с;
Каптажи с. Златевци		241 н, о, п, р, с, т, у, о1, п1, р1, с1, ж2, з2, и2, н2;
Каптажи с. Поповци		243 з, и, к, л, м, н, р, а1, б1, в1, г1;
Каптаж кв. Гачевци		256 в2;
Каптажи с. Гергини		258 в, г, д, е, ж, з, кб, лб;
Каптажи с. Стоевци		262 б2, в2, г2, д2, ф2, 8, 9;
Каптажи с. Врабците		267 н, о, п, р, с, т, у, ф, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, 2, 3; 270 н, о, п; 271 ц, ч, ш;
Каптажи с. Мечковица		272 з, и, к, л; 273 х2, ц2, ш2, ю2, я2, а3, з3, и3, к3, л3, м3; 275 п, с, т, у;
Каптажи Драгановци	с.	362 г, д, е, ж, з, и, к, л, п, с, ф, ц, ч, ш, щ, ю, 2;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. До обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., се използват следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

- ✓ Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- ✓ Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е по-висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;
- ✓ Забрана за използване на голи сечи;
- ✓ Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.

2. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

3. След обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., горскостопанските мероприятия трябва да се съобразяват с посочените в нея режими на стопанисване и опазване.
4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсиране на пропуснатите ползи или увеличени разходи при стопанисването на горите .

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички ЗГГФ, които представляват:

1. ЗГГФ попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. ЗГГФ представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. ЗГГФ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г.

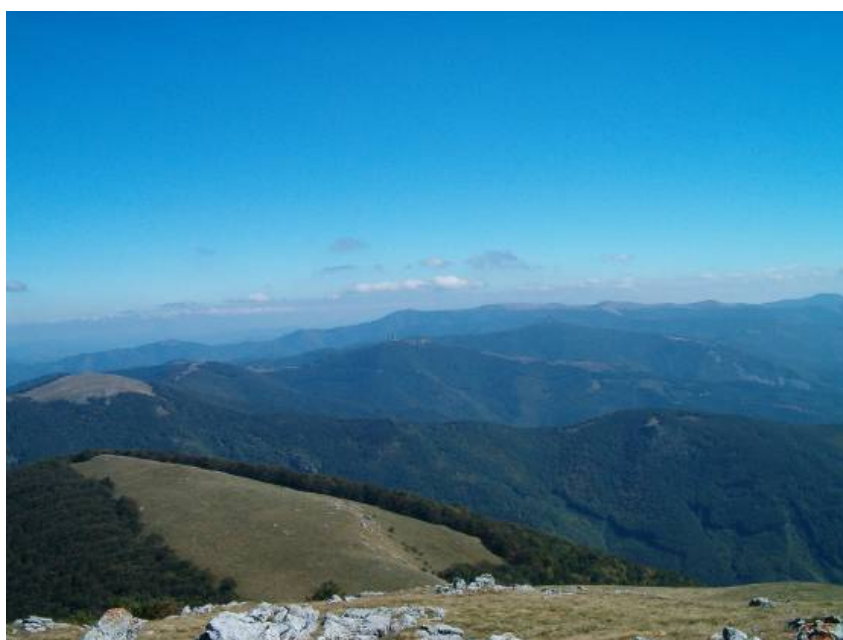
За територията на ДГС Габрово са определени ГВКС, покриващи изискванията на т. 1, 3, 4, 6 и 7 от определението, съгласно Националното ръководство за определяне на ГВКС.

Съгласно данните от инвентаризацията на горите (2003) и теренни проучвания, по критериите от горното определение, са определени отдели и подотдели, отговарящи на тази консервационна стойност. Те са систематизирани в Таблица 4.

Таблица 4. Списък на отдели и подотдели, представляващи ВКС 4.2

Гори отговарящи на определението за ВКС 4.2.	Отдели и подотдели
Точка 1. ЗГГФ попадащи	40 а, б; 46 б, в, ж; 47 а; 48 а1; 71 п; 94 а, г, д; 106 е;

във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;	116 ф, х; 150 а, ю; 213 м; 235 с1; 240 д; 243 а, х; 250 ф; 261 к1, м1, о1; 268 ф, ц, ш; 273 а4; 305 а.
Точка 3. ЗГГФ представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метрова ивица под ГГГ;	33 ф, х, а1, б1, 4; 34 р, с, т, у, ц; 39 о, ч, ш, щ; 40 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; 41 в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 42 е, ж, з, и, к, л, м, н, о, ; 43 а, б, в, 1; 44 а, б, в, о, 1, 4; 45 п, р, ш, щ; 50 ю, я; 52 о, п; 53 ж, з, и, 4, 5, 6; 62 е, 7; 63 г, д, е, ж, 1; 64 ж, 2, 3, 4; 65 9, 10; 72 с, т; 81 н, 2; 82 у; 83 а, б, в, и, к, л, м; 104 к, 3, 4; 105 п, 2; 113 ж, з, 2; 115 г; 116 и; 117 о; 118 м.
Точка 4. Крайречни естествени гори от <i>Alnus glutinosa</i> , попадащи в заливаемата тераса на речното течение	127 у1; 140 д1; 168 м1; 184 с2; 198 я2; 199 т1, у1, ф1, х1; 200 м1, н1, о1, п1, р1, т1, у1, ф1; 244 а3, д3; 256 о; 259 ф1, х1, ц1, ш2, н3, п3, р3, т3; 260 р2; 261 щ4; 263 ч3; 278 ч; 279 л1; 291 ф; 293 и; 294 и; 295 п1, у1; 333 у1, ф1, ч2; 336 и1; 346 ф, х, ч, ш.
Точка 6. Гори в 100 метровата ивица на река Янтра	208 а, о, п, р, с, 4; 209 г, д, е, л, м, с1, т1, у1, б2, в2, 1; 210 о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, я, а1, б1, в1, т1, ф1, х1, 3; 212 м, н, о, 1, 2, 11, 12, 13, 14, 15; 226 е, 3; 227 о, п, р, с, у, ф, ю, я3, с4, у4, ф4, 228 з, и, к, л, о, п, р, с, т, у, ф, ч, р2, т2, у2, ц2, ч2, с3.
Точка 7. ЗГГФ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г.	18 с; 28 а, б, 2; 29 г, е, ж, з, к, м, н, о, р; 36 а, б; 287 б1, в1, г1, з1, к1, л1, м1, т1, у1, 7, 8, 11, 13, 14; 311 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, б, 7; 312 а, б, в, з, л, ц; 313 а, б, в, г, д, е, ж, ш, щ, ю, п1; 314 а, в, г, д, е, ж, н, о, ф, х, ц, ш, щ, ж1; 315 ж, з, м, н, о, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, я, в1, г1, е1, ж1, з1, 5, 6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Планирането и провеждането на стопанските дейности в ГВКС следва да се съобразяват с поддържане и подобряване на ВКС 4.2.

2. В насажденията с ВКС 4.2 точки 1, 6 и 7 могат да се посочат следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

- ✓ За намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие с гора на горските територии в ивицата;
- ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия с използване на местни видове за увеличаване лесистостта;
- ✓ В насаждения с влошени структурни параметри и устойчивост да се планират и прилагат възстановителни мероприятия;
- ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ Пълнотата на насажденията в ивицата да не намалява под 0.6;
- ✓ Забрана за използване на голи сечи;

3. Основна цел при стопанисване на горите, формиращи горната граница на гората е осигуряване на техните водоохранни и водорегулиращи функции, поддържането жизнеността и близки до естествените структури на тези специфични гори. Препоръчително е в този тип гори да не се извеждат лесовъдски мероприятия. В случаите, когато се налага провеждане на лесовъдски дейности, те трябва да имитират естествената динамика и възобновителни процеси на този тип гори. Необходимо е те да се планират и изведат по начин, който запазва естествената групова структура на насажденията. Подходящо е използването на групово-постепенната сеч при достигане на възобновителна зрялост. Дърводобивът се явява като следствие от постигането на основната цел. Не се допуска залесяване на естествени открити пространства, с изключение на случаите при които има вероятност от развитие на ерозионни процеси или големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари и каламитети).

4. За насажденията с ВКС 4.2, т.4 са в сила всички мерки, които са посочени за съответните насаждения, посочени във ВКС 3 за типа „Southern [*Alnus glutinosa*] galleries”.

5. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

6. Поради опасността от ерозия, трябва да се използват технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина.
7. След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);
8. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията, предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

В мониторинга на ВКС 4.2. се включват параметри като здравословно състояние на гората, наличие и интензивност на ерозионните процеси, промени в структурата и състава на насажденията, количество и структура на мъртвата дървесина. Като допълнение се организира мониторинг на параметри, характеризиращи водорегулационните функции на гората, като динамика на лесистостта, ерозионните процеси, степен на повреди по крайречната растителност и др.

За определяне на отклонения в функционалността на тези гори може да се използва мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ЗГГФ, представляващи:

1. ЗГГФ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ха и пълнота над 0,6;
2. Гори създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси.
3. Гори предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон между 20°–50°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

За територията на ДГС Габрово са определени ГВКС, покриващи изискванията на т. 1 и 2 от определението, съгласно Националното ръководство за определяне на ГВКС.

1. ЗГГФ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ха и пълнота над 0,6;

Гори с наклон над 30°

3 б, в, д; 4 в, д; 5 в, ф, ц; 6 2, 4, а, в, г, е, ж, и, м, о, р, т, ю, я; 7 2, 3, б1, ж, ц, ш, щ; 9 а, д; 10 б, в, г, д, е, ж, и; 11 б, г, з; 12 а, б, в, г, д, е, ж, к, м, н, о, п, с, т, у; 13 а, з; 14 а, в, д, л; 15 в, г, к, у; 16 а, е; 17 в, з, л; 18 а1, б1, в1; 19 ф, щ; 21 а, б, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х; 22 а, б, в, д, и, м; 23 г; 24 а, г, д, е, ж, з, к, н; 25 а, л, я; 28 б, м; 30 б, т; 32 а; 33 к; 35 в; 36 у, ч; 38 м; 39 ф; 45 д, е, ж, з, к; 46 б, в, г, д, е, ж, з; 47 а; 48 а1, в1; 49 г, е, ж, з, и; 50 1, а, б, в, г, и, у, ф; 51 б, в, г; 52 а, б, к, л; 53 а, б, в, г, д, и, к; 54 2, а, б, г, д; 58 2, б, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, н, о, п; 59 2, 3, 4, б, в, г, д; 60 б; 61 а, б, в; 62 а, б, в, г, д, ж; 63 а, б, г, и, к, л, м; 64 1, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и; 65 3, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л; 66 1, 5, а, в, е, ж, з; 67 а, б, ж, з, м, р, с, т; 70 а1, б1, в1, ф, х; 71 ц; 73 б, в, в1, д, е, и, ю; 74 а, б, б1, в1, т, ш, щ; 76 д, р1; 77 а, в, е, з, ц; 78 г, ж, к; 80 б, ж, з; 81 ж, з, и, к; 82 д, ж, т; 83 д, е, ж, з, и, к; 84 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к; 85 а, б, в, е, п; 86 а, б, д, е, з, и, к, л, н, о, п, р, т, х, ц, ч, ш; 87 а, б, в, з, и, к, л; 88 14, 15, 4, а, в, в1, е, и, и1, к1, м1, н, о, п, р1, с1, т, т1, ф, х, х1, ц1, ч, ш, щ, ю; 89 1, а, б, г, и; 90 ж, з; 91 в, г, д, е, л, м, н; 92 г, и, к; 93 а, д, е, и, к, л, м, н, о, п, р; 94 5, а, в, г, д, д1, е, е1, ж, з, и, к, м, р, с, т, у1, ф, ф1, х, ц, ч, ю; 95 а, б, в, г, д, е, ж, з, и; 96 а, о; 97 а, б, в, г, д, д1, е, е1, ж, з1, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч; 98 а1, б1, г1, д1, е, ж1, з1; 99 а, б, д, е, ж, з, к, л, п, с, ф, ю, я; 100 а, б, в, г, д, е, ж, з; 101 а, е, з, к; 102 в, г, д, е, ж, з, и, к, м, о; 103 а, б, г, д, е, ж, з; 104 4, а, к; 105 а, б, в, г, д, е, ж, з, к; 106 а, б, в, д, е; 107 а, б, в, д, е, ж; 108 1, а, б, в, г, д, е, ж, з; 109 1, а, в, в1, г1, л, м, н, п, т, у, х, ц, ч, ш, ю; 110 5, а1, б1, в, в1, г, д1, и, к, к1, м1, н1, о, п, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш; 111 1; 112 б, в, г; 113 г, д, е; 114 е, ж, к; 115 е, ж; 116 1, 2, 3, 4, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, с, т, у, ф, х; 117 2, 5, а, б, в, д, е, и, к, л, м, н, п, р; 118 1, 2, а, и, к, л, м, н, о, п; 120 л, м; 121 ф; 122 г; 123 ж, н, о; 124 а, а1, б; 125 з; 126 д; 127 3, а, г, д, ж, ж1, з, з1; 128 а, в, г, и, к, н, о, р; 129 а, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л1, п2, с, с1, т, у, ф, х, ц, ч, ч1, ш, щ, я; 131 1; 132 1, а, б, в, г, з, н, о, р, с, т, у, ф, ц; 133 м1; 138 5, р, т; 139 н1; 140 д, е, ж, з, и, п1; 141 к; 142 н, н1, о, п, п1, х, ш; 143 2, г2, д, д2, е, м, н, п, п1, у1, ф, ц1, ч1, ш, щ, ю; 144 в1; 147 а, и; 149 а, б, в; 150 5, в, д, ш, ю; 165 о; 166 н; 179 3, щ; 187 и; 190 е, з; 192 е2; 195 ш, щ; 197 2, 3; 208 1, 3, 4, а, б, и, л, п; 209 2, 3, а, б, б2, в, в2, г, г2, д, е, ж, р1, с1; 210 ш1; 226 д, е; 228 а1, б3, в3, н, п3, р2, с, т, у, ф, ф2, х2, ц, ц2, ч, ш; 229 т, у; 235 с1; 237 з1; 240 д; 243 а, х, ц, ч; 245 г; 250 з, л, р, у, ф; 252 з1, и; 258 т4, у4, х4, ц4, ш4, щ4; 263 в; 264 л2; 265 к, л, м, н; 268 а, с1; 270 ф; 271 о, п; 274 ж, з; 277 е; 278 т1; 286 а; 292 е1, и3, с; 294 а; 305 г, д, з, и, к, н, р, с, т, у; 306 в; 307 в, г, ж, и, к, р; 308 а, б, в, к, ц; 310 ч1; 312 к; 314 о, п; 317 з; 323 к; 324 б, и, к, л, о, п, р, с, т, у, х, ц, ш; 325 а, г, д, ж, з, и, к; 326 с, т, у, ц, ю; 327 г1, к1, у, ф, ш, щ, ю; 328 ш, щ, ю; 330 у; 338 б, в; 339 в1, г1, е1, ц, ч; 371 а1.

2. Гори създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,

231 а, б, в, г, д, е, т, у, ф, ш1, ю1, я1, а2, б2, в2, е2, п2, 1; 233 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, к2, л2, м2, н2, о2, п2, р2, с2, т2, 1; 237 ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, н1, п1, 5, 6, 7, 8; 238 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, к2, л2, м2, н2, о2, п2, р2, с2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 240 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 241 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, к2, л2,

[illegible]

п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1 я1, а2, б2, в2, г2, д2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 335 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1 я1, а2, 1; 336 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 337 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2; 339 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 340 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, 1, 2, 3; 341 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2; 342 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2; 343 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, 1; 344 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2; 351 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; 352 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х 1, 2, 3, 4, 5; 353 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1; 354 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4; 355 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 356 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, 1, 2; 357 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4; 358 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3; 359 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3; 360 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, 1, 2, 3, 4; 361 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, 1, 2, 3, 4; 362 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, 1, 2, 3; 363 а, б, в, г, д, е, ж; 364 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, 1, 2, 3, 4, 5; 369 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1 я1, а2, б2, в2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, к2, л2, м2, н2, о2, п2, р2, с2, т2, у2, ф2, х2, ц2, ч2, ш2, щ2, ю2, я2, а3, б3, в3, г3, 1, 2, 3, 4; 371 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1 я1, а2, б2, в2, г2, д2, е2, ж2, з2, и2, к2, л2, м2, н2, о2, п2, р2, с2, т2, у2, ф2, х2, ц2, ч2, ш2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ВКС 4.3. трябва да е насочено към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.
2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;
- ✓ Да се извеждат навреме отгледните мероприятия, особено в горските култури, за да се осигурят жизнеността и устойчивостта на насажденията;
- ✓ Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;
- ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ При много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;

- ✓ При каменливи и урвести терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия;
- ✓ При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;
- ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- ✓ Не се допуска извеждането на сечи;
- ✓ Провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;
- ✓ Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и картират пътищата и временни складове, които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или, в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горкостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със специалисти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

- ✓ краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ).
Наблюдение – всяка година;
- ✓ дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- ✓ При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
- ✓ Площна динамика на свлачището;
- ✓ Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване;

Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различно селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

За територията на ДГС Габрово въз основа на геобазата данни са определени широколистни гори от бук, дъбове и габър (общо около 20500 ха), които имат ролята на бариери за разпространението на пожари в иглолистните гори.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.
2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова структура.
3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.
4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;
2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).
3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.

За територията на ДГС Габрово са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5, свързани със защита на инженерни съоръжения.

Таблица 4. Списък на отдели и подотдели, представляващи ВКС 4.5

Гори отговарящи на определението за ВКС 4.5.	Отдели и подотдели
Точка 3. Защитна ивица край първокласен път Русе – Стара Загора	69 и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, л1, щ1, я1, 1, 3, 5, 8, 9, 13, 14; 70 а, и, м, н, х, ц, ч, ш, щ, ю, д1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, т1, 3; 71 а, б, в, г, д, з, о, р, ч, ш, щ, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, п1, р1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, я1, а2, в2, г2, 2, 3; 72 о, п, р, у, ф, х, ю, я, а1; 74 щ, ю, а1; 75 к, л; 80 м, н, о; 81 к, л, м; 82 а, п, р, с, т; 83 а, б, в, л, м, н; 133 а, б, в, г, д, е, ж, з, п1, р1, с1, т1, у1, 1; 134 б, м, т, у, в1, д1, е1, з1; 135 а, б, в, г, д, к, л, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ю, б1, 2; 136к, л, м, н, о; 137 ц, ч, ш, м1; 197 а, г, д, у, т2, у2, ц2, ч2, ш2, я2, б3, в3, г3, д3; 198 б1, в1, г1, ж1, з1, л1, м1, п1, р1, с1, з2, и2, н2, о2, я2, а3, б3, в3, г3, д3, е3, 78; 200 з, м, н, п, т, у, ф, ч, ш, ю, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, 2; 206 в, г, ж, и, к, з1, и1, к1, м1, ц1, 17; 207 б1, е2, 6;
Точка 3. Защитна ивица край ж.п. линия Габрово – Царева ливада	179 а, а2, 1, 8; 180 а, б, в, г, к, л, п, р, у, 1, 2, 9; 181 в, г, д, з, и, у, ф, ч, ш, щ, а1, г1, д1, б2, в2, г2, р2; 184 в, г, д, м, н, р, с, т, у, ю, я, а1, д1, е1, ж1, и1, к1, л1, а2, б2, в2, з2, п2, р2, с2, 3, 4; 196 а, б, д, е, н2, о2, п2, р2, ш2, щ2, ю2, а3, б3, в3, н3, о3, п3, р3, с3, ф3, щ3, ю3, я3, ц4, 4, 5; 197 ч, ш, с1, у1, з2, и2, к2, л2, о2, п2, а3, 2, 3, 4; 198 д1, ч1, ш1, щ1, а2, б2, в2, 9; 199 а, д, е, м1, н1, п1, т1, у1, ф1, х1, ч1, 1;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5

В горите за защита на инженерни съоръжения се препоръчва отгледните сечи да се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, при което да не се намаляват съществено защитните функции. Това изисква прилагане на сечи с дълъг възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

След провеждане на лесовъдски мероприятия е необходимо да се следи за изменения във състоянието и изпълнението на функции на гората като защитен фактор.

ВКС 5. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ОСНОВНИТЕ НУЖДИ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ (ПОМИНЪК, ПРЕПИТАНИЕ, БИТОВИ НУЖДИ, ЗДРАВЕ)

ЖИВКО

ВКС 6. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪХРАНЯВАНЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ И ТРАДИЦИИ, РЕЛИГИОЗНА И ЕТНИЧЕСКА ИДЕНТИЧНОСТ

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Гори и земи от горския фонд попадащи в 500 м ивица около манастирите;
2. Гори или земи от горския фонд попадащи в 100 м ивица около параклиси, оброчища, аязма, текета, определени по приложения списък в *Приложение 6* и при консултации с местните хора;
3. Гори или земи от горския фонд попадащи в границите на паметниците на културата или в техните охранителни зони, определени по реда на Закона за Паметниците на Културата (ЗПК);
4. Гори или земи от горския фонд попадащи в ивица от 100 м около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, носещи стойност за съхраняване на културното наследство и националните традиции посочени в приложения списък по *Приложение 6*.

На територията на ДГС Габрово са установени горски територии, отговарящи на изискванията на т.1, т.3 и т.4 в определението по ВКС 6 към националното ръководство

за определяне на ГВКС. Такива територии са идентифицирани по време на проведените консултации с горските стопани, кметство Габрово, представители на местните общности и историци от Историческия музей на гр. Габрово.

1. Гори и земи от горския фонд попадащи в 500 м ивица около манастирите;

В тази категория попадат гори в подотдели около манастири и исторически места, както следва:

1.1. Соколски манастир - В прегръдките на северните склонове на Стара планина, по горното течение на р. Янтра, в местността Соколова пещера се намира Соколският манастир "Успение Богородично". Местоположението му дава името както на манастира, така и на неговия създател - архимандрит Йосиф Соколски. Той и йеромонах Агапий построяват първоначално малка дървена църква, впоследствие тя е съборена и на нейно място е издигнат днешният храм. Това станало с помощта и средствата на селяни от близките села. Църквата е украсена със стенописи дело на Павел Зограф и сина му Никола. Храмовата икона е рисувана от габровския живописец Христо Цокев от с. Шипка. Иконостасът е дело на тревненски майстори - Рука Симеон и Папа Витан. В параклиса са запазени икони на Захарий Зограф. Това е единственият манастир, където вместо църква срещу входа е изградена чешма с осем чучура, представляващи глави на соколи, построена от Кольо Фичето. През 1836 г. в Соколския манастир е открито килийно училище, което по-късно се превръща в образователен център, където учителства Неофит Бозвели. Манастирът взима активно участие и в националноосвободителните борби. Тук отсяда четата на Капитан Дядо Никола. Тук е отсядал и Васил Левски, а по време на руско-турската война - манастирът е превърнат във военна болница. Има малка музейна експозиция. Днес сградите са възобновени в старобългарски стил. Заобиколен е от вековни букови гори с богато биологично разнообразие. За опазването на които е обявена ЗМ „Соколски манастир” обхваща подотдели: 72 ”к, л, м, н, о, п, р, с”; 73 ”б”; 74 ”а, б, в, г, д, н, о, п, р, с, 2, 9”; 75 ”ж, з, и, 3”; 76 ”а, б, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, ч, щ, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1”;

2. Гори или земи от горския фонд попадащи в границите на паметниците на културата или в техните охранителни зони, определени по реда на Закона за Паметниците на Културата (ЗПК);

Историко – архитектурен резерват „Шипка – Бузлуджа” – обявен като Национален парк – музей „Шипка – Бузлуджа” с РБМС № 71 от 17.11.1978 г. и пренаименуван като Историко – архитектурен резерват с Портокол от 15.06.1998 г. на комисия назначена от министъра на културата. Включващ подотдели **65** „з, 4, 5, 10”; 80 „о, п, 4, 5, 6, 7”; 81 „л, м, н, 1, 2”; 82 „с, т, у”; 83 а, б, в, и, к, л, м, н, о, п”; 84 „и”; 104 „а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5”; 105 „д, е, ж, з, и, к, л, м, о, 1”; с обща площ 170,7 ха., от които залесена – 163,4 ха. и незалесена 7,3 ха., изцяло държавна собственост.

Архитектурно – исторически резерват Боженци – За опазване на характерните за района смесени широколистни гори и характерните ландшафти е обявена ЗМ „Боженци” обхващаща подотдели - **190** а, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, р, щ, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1; **191** а, б, г, д, е, ж, з, и, л, м, о, т, у, ф, ц, ш, щ, ю, т1, у1, 1; **192** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ч, ш, щ, ю, я, а1, в1, г1, д1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, т1, у1, х1, ц1, ч1, ш1, щ1, ю1, я1, а2, б2, в2, г2, з2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13; с площ 250,8 ха. от които залесени 246,6 ха. незалесени 4,2 ха. ;

Руини “Градище” - от ранно–тракийската епоха време с останки от античната и късноантичната епоха. Обявен като лесопарк със заповед № 2998 от 03.08.1971 г. на МГГП. Включващ отдели и подотдели: – **176** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; **177** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, 1, 2, 3, 4, 5, 6;

Архитектурно–етнографки комплекс „Етъра” - първият по рода си музей в България. Той е открит на 7.09.1964 г. Музеят е разположен на 8 км. южно от гр. Габрово. Идеята за създаването на Етъра принадлежи на Лазар Донков В музея са разположени 50 обекта - технически съоръжения на вода, къщи със занаятчийски работилници, обекти с обществено значение. Целта на музейната експозиция е да разкрие архитектурата, бита и стопанското минало на Габрово и Габровския край през Възраждането - втората половина на XVIII в. и XIX в. Това е време, когато в града се развиват над 26 занаята, чиито изделия намират пазар в Букурещ, Виена, Марсилия, Анадола. През 1835 г. тук се открива Първото светско новобългарско училище. Благоприятните икономически и политически промени, настъпили в империята сред 30-те години на XIX в. допринасят за издигането на Габрово като значителен стопански, духовно-просветен и търговски център. Обявен като Народен парк със заповед № 1760 от 08.09.1967 г. и потвърден със Заповед № 2315 от 24.07.1973 г. Със Заповед № РД – 775 от 09. 08. 2002 г. на МОСВ се обявява ПП “Българка” като се заличава НП „Етъра” който влиза в границите на Природния парк – включвал е целите отдели **77, 78, 87, 95, 96, 97**

3. Гори или земи от горския фонд попадащи в ивица от 100 м около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, носещи стойност за съхраняване на културното наследство и националните традиции, природни забележителности и места важни за туризъм и рекреация, определени от местните хора.

В тази категория са определени горски територии около места, традиционно посещавани и важни за местното население, както и местности с туристически забележителности и маршрути представлящи значими природни забележителности на района. Като такива местното население, горските стопани, представители на община Габрово и Туристическо дружество “Узана” посочват:

Върх Бузлуджа през година на върха се провежда **Традиционен събор на каракачаните** – площ е безлесна, но е в близост до горната граница на гората - отдели **104** „к, п, 3, 4, 5; **105** „п”; **107** „ж”; **108** „з”

Екопътека „Узана”, маршрута е кръгов с изградена инфраструктура (заслони с барбекю, кътове за отдих, класна стая на открито, панорамна площадка и др.) – отдел **40** „в, е, и, к, м, н, о, п, р, т”

Екопътека „Витата стена с. Яворец – с. Влайчевци” с изградена инфраструктура, преминава през останките на средновековния град Витен.

Пресича отдели **232** „жЗ, зЗ”; **235** „л, м, н, д, с, т, е1”; **236** „л, ж, з” **237** „в, л, 2, 3”; **364** „д, з, е”; **367** „в, д, е”; **368** „м, н”.

Еопътека „Римския път” трасето е по стар калдъръмен път от римско време от АИР Боженци до с. Източник– преминава през отдели **187** „д1”; **188** „р, г1, д1, и1”; **189** „ж, л, н”; **190** „а, б, о, п, р, т”

Екопътека АЕК – Етъра – кв. Чарково преминава през отдел **97** „б, к, м, о, п, р, с, т, у, 1”

Туристически маршрут „м.Узана – вр. Исполин” с великолепни панорамни изгледи и интересен ландшафт – преминава през отдели **43** „а, б, д, и, к, 5”; **44** „д, и, м”;

Туристически маршрут АЕК „Етъра” – Соколски манастир –пресича отдели: **76** „а”;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, реконструкции, краткосрочно - постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност). Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни интериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета). През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

Веднъж на 2 години да се извършва консултация с местната власт, населението, културните и туристически организации за проверка дали определените ГВКС запазват

значимостта си съгласно определението за ВКС 6, както и за поява и описване на нови ГВКС на територията на ДГС Габрово.

Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в ЛУП, като те се съобразяват с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.

Списък на подотделите, попадащи в защитени зони по НАТУРА 2000

1 1, 2, 3, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к

2 - 36

37 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

38 - 68

69 1, 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

70 1, 2, 3, 4, 5, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

71 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, а1, а2, б, б1, б2, в, в1, в2, г, г1, г2, д, д1, д2, е, е1, е2, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

72 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, а1, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

73 - 76

77 1, 2, 3, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

78 - 96

97 1, 2, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж1, з, з1, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

98 10, 2, 3, 4, 5, 9, а1, б1, б3, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, ч2, ш2, щ2, ю, ю2, я, я2

123 10, 11, 12, 6, 7, 8, 9, а1, а2, б1, б2, в2, г1, г2, д1, е1, ж1, з, з1, и, и1, к1, л1, л2, м1, м2, н1, н2, о, о1, о2, п, п1, п2, р, р1, р2, с, с1, с2, т, т1, т2, у, у1, у2, ф, ф1, ф2, х, х1, х2, ц, ц1, ц2, ч, ч1, ш, ш1, ш2, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

99 - 122

124 к1, н, о, п, х, ш, ю, я

133 а, б, в, г, д, ж, н1, п1, р1, р2, т2, у2

152 а

196 л1

198 ю2

199 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, т1, у1, ф1, х1

200 - 201

202 2, 3, 4, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ю

203

208 а, о, п, с

209 1, б2, в2, г, д, е, л, м, с1, т1, у1

210 у, ш1

211 1, 2, 3, а, а1, б1, в1, е1, з, н, о, т1, ф, ф1, х, ч, щ, ю, я

212

213 1, 10, 11, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, б, в, г, д, е, ж, з, к, л, м, н, о, п, р

216

222

223 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч

224 1, 2, 5, 6, а, а1, а2, б, б1, б2, в, в1, в2, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, и2, к, к1, к2, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

226 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш1

227 д4, р, с, с4, у4, ф, ю, я3

228 о, п, р, с3, т2, у, у2, ч

230 1, 2, 3, 4, 5, а, а1, а2, а3, б, б1, б2, б3, в, в1, в2, в3, г, г1, г2, д, д1, д2, е, е1, е2, ж, ж1, ж2, з, з1, и, и1, к, к1, к2, л1, м1, н1, о, о1, п, п1, п2, р, р1, р2, с, с1, с2, т, т1, т2, у, у2, ф, ф2, х, х2, ц, ч, ш, ш2, щ, щ2, ю, ю1, ю2, я, я1, я2

231 1, а, а1, а2, б, б1, б2, в, в1, в2, г, г1, г2, д, д1, д2, е, е1, е2, ж, ж1, ж2, з, з1, з2, и, и1, и2, к, к1, к2, л, л1, л2, м, м1, м2, н, н1, н2, о, о1, о2, п, п1, п2, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

232 д, ж3, з3, п2

233 1, а, а1, а2, б, б1, б2, в, в1, в2, г, г1, г2, д, д1, д2, е, е1, е2, ж, ж1, ж2, з, з1, з2, и, и1, и2, к, к1, к2, л, л1, л2, м, м1, м2, н, н1, н2, о, о1, о2, п, п1, п2, р1, р2, с1, с2, т1, т2, у1, ф1, х, х1, ц, ц1, ч, ч1, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

234 1, а, а1, б, б1, в, г, г1, д, д1, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

235

236 10, 11, 3, 6, 7, 8, 9, а1, б1, в1, г1, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л1, м1, н1, о1, п, п1, р1, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

237

238 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, к1, л, м, н, с

239 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, п2, р, с, с2, т, у, ф, х

240 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и

241 ж2, з2, м, н, н1, н2, о1, п1, р1, с1

242 л1, н, о, п, р, с, ч

243 1, 2, 3, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

244 1, а, б, в, г, д, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю

245 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т

246 1, 10, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, а, а1, а2, б, б1, б2, в, в1, в2, г, г1, г2, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, з2, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, о2, п, п1, п2, р, р1, р2, с, с1, с2, т, т1, т2, у, у1, у2, ф, ф1, х, ц, ч, ш, ш1, щ, щ1, ю, ю1, я, я1

248 1, 10, 11, 12, 2, 3, 4, 5, 9, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, ц

249 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, и1, к, к1, л1, м1, н1, о1, п1, с

250 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш

251 б, в, г, м1, н1

270 ф

285 д1

287 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ч, ш, щ, ю, я

288 к

291 б1, м, н

303 5, в, ю, я

305 2

307 1, 2, а, б

308 1, 2

310 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 9, а1, а3, б1, в1, г1, д1, д2, е, е1, е2, ж1, ж2, з1, з2, и1, и2, к1, л1, м1, н1, о, о1, о2, п1, п2, р1, р2, с, с1, с2, т1, т2, у, у1, у2, ф1, ф2, х1, х2, ц1, ц2, ч, ч1, ч2, ш1, ш2, щ1, щ2, ю, ю1, ю2, я, я1, я2

311 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

312 - 313

314 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

315 - 316

317 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с

318 - 319

320 1, 2, а, а1, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

321 - 322

324 о

325 а

326 10, б1

327 ф, х

328 б1, в1, ю

329 и, л, м, н, р, т

330 у, ф

331 п, р

359 н, о

365 1, 2, а, б, в, г, д, е

366

367 6, 7, 8, м

371 е2, ж2, з2, у1, ф1, х1, ц1, ч1, ш1, ш2, щ1, ю1, я1